

Stenografični zapisnik

devete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 9. oktobra l. 1883.

Stenographischer Bericht

der neunten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 9. Oktober 1883.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Gustav grof Thurn-Valsassina. — Vladina zastopnika: Deželni predsednik baron Andrej Winkler in c. kr. okrajni glavar grof Anton Pace. — Vsi članovi razun: Knezoškof dr. Janez Zlatoust Pogačar, grof Ljudevit Blagay-Ursini in Josip Braune.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika 8. seje deželnega zbora dné 6. oktobra 1883.
2. Naznanila zborničnega predsedstva.
3. Poročilo finančnega odseka o računskem sklepu norišnostavbenega zaklada za l. 1882. (Priloga 27.) in dotični predlog manjine.
4. Poročilo finančnega odseka o proračunu zemljiško-odveznega zaklada za l. 1884. (Priloga 30.)
5. Poročilo finančnega odseka o deželnih hiralničnih ustanovah. (Priloga 32.)
6. Ustno poročilo upravnega odseka o tem, da bi zavarovalne družbe zoper ogenj pripomogle k stroškom za požarne namene. (Priloga 16.)
7. Ustna poročila finančnega odseka o peticijah:
 - a) in b) „Glasbene Matice“ za podporo;
 - c) „Glasbene Matice“ za prostor v reduti;
 - d) čipkarske šole v Gorjah za podporo;
 - e) Karoline Hočevar za pokojnino;
 - f) Ane Adamič-eve za miloščino.
8. Ustna poročila upravnega odseka o peticijah:
 - a) občine Trzin zaradi vravnave potoka Pešata;

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Gustav Graf Thurn-Valsassina. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Freiherr von Winkler und der k. k. Bezirkshauptmann Anton Graf Pace. — Sämtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Johann Chrysostomus Pogačar, Graf Ludwig Blagay-Ursini und Josef Braune.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der 8. Landtagsitzung vom 6. Oktober 1883.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabluß des Irrenhausaufwandes pro 1882 (Beilage 27) und der bezüglich Antrag der Minorität.
4. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Grundentlastungsfondes pro 1884. (Beilage 30.)
5. Bericht des Finanzausschusses über die Landesfichtenstipendien. (Beilage 32.)
6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Heranziehung der Feueraffecuranz-Gesellschaften für Feuerlöschzwecke. (Beilage 16.)
7. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen:
 - a) und b) der „Glasbena matica“ um Unterstützung;
 - c) der „Glasbena matica“ um Überlassung einer Lokalität im Redoutengebäude;
 - d) der Spizentkloppelschule in Görzjach um Unterstützung;
 - e) der Karolina Hočevar um Pension;
 - f) der Anna Adamič um Gnabengabe.
8. Mündliche Berichte des Verwaltungsausschusses über Petitionen:
 - a) der Gemeinde Tersain wegen Regulirung des Weisheid-Baches;

- b) občin Prem, Smerje, Čelje i. dr. za preuredbo §§. 73. in 75. občinskega reda;
- c) okrajnega cestnega odbora Krškega za uvrstenje Krško-Kostanjeviške okrajne ceste med državne ceste oziroma za podporo;
- d) posestnikov iz Račne, Slivnice in Št. Jurija zaradi vravnave potoka Šice;
- e) ribičev iz krakovskega in trnovskega predmestja v Ljubljani za podporo.
9. Poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada prisilne delavnice. (Priloga 33.)
10. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o §. 10., marg. št. 1., 2., 3., 4., 5. in o §. 11., marg. št. 3., 4., 8., 9., 10.
11. Ustno poročilo finančnega odseka o §§. 4. in 9., potem o §. 7., marg. št. 21., 22., 23., 24., 25., 26. letnega poročila.
12. Ustna poročila finančnega odseka še o drugih peticijah:
- a) učiteljev na enorazrednicah za opravilne priklade;
- b) učiteljev Postojnskega, Bistriškega in Senožeškega okraja za primerne draginske priklade;
- c) občine Jesenice za podporo;
- d) občine Velike Poljane za podporo;
- e) občine Dobliče za podporo;
- f) Marjete Pintar za odpis nornišničnih oskrbovalnih stroškov;
- g) učitelja M. Ranta, da bi se na Slapski šoli nadaljevalo podučevanje ljudskih učiteljev.
- b) der Gemeinden Prem, Smerje, Čelje u. a. um Abänderung der §§. 73 und 75 der Gemeindeordnung;
- c) des Bezirksstrassenauschusses Gurkfeld um Einreichung der Gurkfeld-Landstrasser Bezirksstrasse unter die Reichsstraßen, beziehungsweise um Unterstützung;
- d) der Besitzer aus Račna, Slivnica und St. Georgen wegen Regulirung des Šica-Baches;
- e) der Fischer der Krakauer und Tirnauer Vorstadt in Laibach um Unterstützung.
9. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Zwangsarbeitshausfonds. (Beilage 33.)
10. Mündlicher Bericht des Rechnungsbereichsausschusses über den §. 10, Marg. 1, 2, 3, 4, 5 und über den §. 11, Marg. 3, 4, 8, 9, 10.
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die §§. 4 und 9, dann über den §. 7, Marg. 21, 22, 23, 24, 25, 26 des Rechnungsbereichs.
12. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über weitere Petitionen:
- a) der Lehrer an einklassigen Volksschulen um Functionszulagen;
- b) der Volksschullehrer des Abelsberger, Feistritzer und Senojetzcher Bezirkes um Theuerungsbeiträge;
- c) der Gemeinde Aßling um Subvention;
- d) der Gemeinde Großpölland um Subvention;
- e) der Gemeinde Döblich um Subvention;
- f) der Margaretha Pintar um Abschreibung von Irrenhausverpflegskosten;
- g) des Lehrers M. Rant um Belassung des landwirthschaftlichen Cursets für Lehrer an der Slaper Schule.

Obseg: Glej dnevni red.

Inhalt: Siehe Tagesordnung.

Seja se prične ob 30. minuti čez 10. uro dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittags.

Deželni glavar:

Potrdim, da je zbornica sklepčna in otvarjam sejo. Prosim gospoda zapisnikarja, da prebere zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika 8. seje deželnega zbora dné 6. oktobra 1883.**1. Lesung des Protokolls der 8. Landtags-sitzung vom 6. Oktober 1883.**

(Zapisnikar bere zapisnik zadnje seje v nemškem jeziku — Der Schriftführer liest das Protokoll der letzten Sitzung in der deutschen Sprache.)

Deželni glavar:

Ako ni ugovora temu zapisniku (nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich), je zapisnik sprejet.

2. Naznanila zborničnega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Gospod poslanec grof Blagay prosi za 14 dnevni dopust. Ker pa jaz dopust le za 8 dni dovoliti smem, prosim gospode, kateri so za tó, da se gospodu poslancu grofu Blagay-u dovoli 14 dnevni dopust, naj blagovolijo vstati. (Dovoljuje se — Wird bewilligt.)

Jaz izročam prošnjo Antona Prelesnika, deželnega oficijala za dovoljenje osebne doklade letnih 100 goldinarjev.

(Izroči se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Klun predlaga prošnjo občinskega zastopa Trata, da bi se posojilo za zidanje šole popolnoma ali vsaj deloma odpisalo.

(Izroči se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Izročam v imenu deželnega odbora prošnjo posestnikov davkarske občine Dvorska vas, da bi se odcepila od občine Šent-Gregorske ter združila z občino Veliko Laško.

(Izroči se upravnemu odseku — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Pridemo k tretji točki dnevnega reda. Prosim poslužiti se priloge 27. in priloge 6., pa tudi letnega poročila stran 116., marg. štev. 14.

3. Poročilo finančnega odseka o računskem sklepu norišno-stavbenega zaklada za l. 1882. (Priloga 27.) in dotični predlog manjine.**3. Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Irrenhaus-Baufondes pro 1882 (Beilage 27) und der bezügliche Antrag der Minorität.****Poročevalec vitez dr. Bleiweis:**

Gospodje poslanci imajo računski sklep norišno-stavbenega zaklada v rokah in mislim, da ni nič posebnega pri tej prilogi omeniti.

(Bere prilogo 27. in predlaga — Liest die Beilage Nr. 27 und beantragt):

Visoki deželni zbor naj sklene:

1. Računski sklep norišno-stavbenega zaklada za l. 1882. se odobri in vzame na znanje.

2. Norišno-stavbeni zaklad naj se na novo vstavi in se ima izročiti volilo v znesku 5000 gold. gospoda barona Codelli-ja in zaračunati kot aktivum v ta namen, da se imajo kapital in obresti porabiti za dozidanje deželne blaznice na Studenci.

3. Ponovi se sklep, da se proda gozd v Podmolniku, kupnina pa da se vloži in zaobresti v norišno-stavbenem zakladu.

4. Visoka deželna vlada naj se naprosi, da podpira prošnjo najvdanejšega dež. zbora do Nj. Veličanstva, naj za dozidanje deželne blaznice na Studenci blagovoli kako podporo iz državne dobrodelne loterije premilostno naukazati.

5. Deželnemu odboru se nalaga, da to prošnjo sestavi, dalje, da, kakor hitro je mogoče, proda gozd v Podmolniku.

6. S tem se reši deželnega odbora nasvèt v letnem poročilu št. 14, str. 116.

Deželni glavar:

Otvarjam generalno debato. Besedo ima gospod poslanec Murnik:

Poslanec Murnik:

Slavni zbor je slišal predloge večine finančnega odseka. Napravil se je pa tudi predlog manjine, kateri se pa ni zdelo potrebno pismeno poročati. Predlog manjine je deloma utemeljen uže v letnem poročilu deželnega odbora na strani 116., oziroma 117. o stvari, katero zadeva 3. predlog večine finančnega odseka, se je uže leta 1876. in tudi pozneje obravnavalo in sklepalo. Tedaj misli manjina finančnega odseka, da je ta stvar slavnej zbornici popolnoma jasna in znana. Manjina finančnega odseka pritrjuje tudi sklepu, navetovanemu v številki 1. računskega sklepa norišno-stavbenega zaklada za l. 1882., da se odobri in vzame na znanje. Tudi ne more manjina finančnega odseka oporekati, da bi ne bilo res žalostno, da se po vsih deželah, pa tudi na Kranjskem število blaznih množi. Pritrditi pa vendar ne more, da prostor ne zadostuje za te bolnike in sklicuje se na to, kar se je uže o tem l. 1877. in 1878. trdilo od strokovnjaka, namreč od ranjkega dr. Bleiweisa, kateri je rekel, da bi 150.000 gld. potrebovalo, da se zida nekoliko oddelkov norišnice na Studenci in se popravi stara norišnica, s tem se bode dobilo potrebnih prostorov za blazne,

kateri bodo 10 let zadostevali. Teh 10 let še ni preteklo, pa se vendar zopet trdi, da so prostori premajhni. Prosim častite gg. poslance, da bi vzeli v roke letno poročilo, kjer je brati na strani 116. slovenski in na strani 117. nemški tekst o volilu gospoda barona A. Codellija za zidanje blaznice. Deželni odbor je v tem poročilu naznanil slavnemu zboru, da je prečastiti gospod baron Anton Codelli v svojej oporoki od 19. januarja 1875. l. določil 5.000 gld. v kranjskih zemljišnih obveznicah za ustanovo kranjske deželne blaznice, kateri znesek ima deželni odbor shranjevati, dokler se ne zida blaznica. Brat pokojnega gosp. barona Antona Codelli-ja je 29. maja 1883. vložil teh 5.000 gld. pri deželni blagajnici v zemljišnih obveznicah tako, da deželi ni bilo treba pristojbine od teh denarjev plačati, za kar gre dedičem hvala. Deželni odbor je tudi izrekel dotičnim dedičem presrčno zahvalo za volilo in je menil, ker se je za zidanje blaznice na Studencu plačalo 122.511 gld. 82½ kr. iz deželnega zaklada, da bi bilo umestno, ako bi se teh 5.000 gld. porabilo v to, da se nekoliko dolga poplača deželnemu zakladu ter predlaga (bere — štejt):

„Slavni deželni zbor naj tedaj dovoli, da se prodadó zemljišne obveznice volila v znesku 5.000 gld. v prid deželnega fonda, in da se, kar se skupi za obveznice, z obrestmi vred odpiše od deželne terjatve do fonda za zidanje deželne blaznice“.

Manjina finančnega odseka je bila tega mnenja, da pritrdi temu predlogu deželnega odbora zaradi tega, ker je prečastiti gosp. baron Codelli l. 1875. to volilo volil v ta namen in da je on takrat gotovo tudi mislil, da bi se njegovo volilo v to porabilo. Ker se pa volila ne morejo popred izplačevati, nego takrat, kadar zadene koga smrt, zato se to volilo ni moglo za časa zidanja blaznice dobiti in za zidanje porabiti. Manjina finančnega odseka je mnenja, da po pravici ravná, ako reče, da je ta svota bila namenjena za zidanje blaznice na Studencu. In ker je deželni zaklad 122.511 gld. 82½ kr. za stavbe blaznice na Studencu izdal, je pravično, ako se to zdaj odračuna.

Vsled tega stavlja manjina finančnega odseka predlog, kateri se strinja s predlogom deželnega odbora in kateri se glasi (bere — štejt):

„Slavni deželni zbor naj sklène:

1. Dovolí se, da se zemljišne obveznice volila gospoda Antona barona Codelli-ja v znesku 5.000 gld. v prid deželnega zaklada prodadó in da se toliko, kolikor se bode za obveznice dobilo, z obrestmi vred odpiše od tirjatve deželnega zaklada pri zakladu za zidanje deželne blaznice“.

S 3. predlogom večine finančnega odseka se manjina tudi ni mogla strinjati.

Slavni deželni zbor je uže leta 1876. in sicer 11. aprila sklenil, naj bi se vsa posestva zvnaj obzidja blaznice v Studencu, namreč njive, travniki in gozd prodali in da se ta kupnina porabi ravno za zidanje blaznice.

Leta 1877. je tudi slavni deželni zbor obravnaval o gozdu „Podmolnik“. Kakor je razvidno iz poročila l. 1880. obstoji ta gozd iz parcel št. 716/a, 716/b, 717/a, 717/b in 718, meri 30 oralov 154 □ sež-

njev in preračunalo se je, da bi vsak oral gozda dal na leto 8 gld. 53 kr. in celi gozd 170 gld. 60 kr. čistega dohodka. Na podlagi tega dohodka je bil cenjen gozd na 5143 gld. in če se odbijejo davki in gospodarski troški, kateri reprezentirajo 1520 gld., bi bil vreden 3614 gld. Cenila se je tudi vrednost lesa v gozdu, katera znaša po izrečenji strokovnjakov 4500 gld.

Uzroka pravega v resnici ni, da bi se sklep, ki je bil v slavni zbornici dvakrat storjen, pre naredil, in jaz v imenu manjine predlagam, da se ta sklep ponovi in da deželni zbor sklène:

2. Deželnemu odboru se vnovič naroči, prodati gozd „Podmolnik“ in kupnino odpisati od tirjatve deželnega zaklada pri zakladu za zidanje deželne blaznice.

Manjina finančnega odseka, ko je ta 2. predlog sprejela, gotovo ni bila tega mnenja, da bi se s tem zavleklo zidanje blaznice na Studencu; ona je imela pred očmi le stanje deželnega zaklada.

Če se pregledajo sklepi deželnega zbora v zadnjih letih, pa tudi ti, ki se bodo letos naredili, se vidi, da je dežela iz premoženja deželnega zaklada — površno rečeno — dala za razne stvari 282.000 gld. in da se je za to svoto zmanjšalo premoženje in se od te za navadne potrebe ne bo dobivalo obresti. To vtemeljevaje omenjam le, da je dežela odločila 50.000 gld. za hiralniške ustanove, da bode novi muzej tudi 40.000 gld. stroškov napravil; in če pomislite na lepo slavnost, katera se je letos vršila, tudi morate pritrđiti, da se ni mogla zastoj izvršiti. Natančni račun se še o tej stvari ne more podati, ali dosti manj kot 70.000 gld. ne bodo stroški znašali. Gledé na to številko, kakor tudi na to, da bo vse, kar je poprej muzealni zaklad sam plačeval, zdaj deželni zaklad plačevati moral; gledé na to, da, kar se je poprej za šolske stavbe zaračunavalo v normalno-šolskem zakladu, bo tudi deželni zaklad prevzel, mislim, da bi ne bilo umestno, da se teh 9500 gld. zdaj zopet deželnemu zakladu vzame.

Manjina opozoruje pa tudi na to, da bode deželni zaklad takrat, kadar se bode morala blaznica dozidati, moral potrebno svoto v ta namen dati, al pomisliti bo treba, kje se bode denar vzela. Al dokler se deželni zaklad ne vtrdi in dokler ne bodo davkoplačevalci večih priklad mogli plačevati, bo jako težavno visoke svote za dozidanje blaznice dovoliti, ako bode tudi potreba bolj dokazana kakor danes. Gledé na vse to, kar sem navel v imenu manjine finančnega odseka, prosim, da bi se slavni deželni zbor oziral na stanje deželnega zaklada in da bi sprejel predloge manjine finančnega odseka.

Deželni glavar:

O teh dveh predlogih manjine bomo glasovali v specialni obravnavi, in sicer pri točki 2. in 3. predlogov finančnega odseka.

Želi še kdo govoriti v generalni debati? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Besedo ima gospod poročevalec.

Poročevalec dr. vitez Bleiweis:

Meni se vsi vzroki, ktere navaja gospod predgovornik, popolnoma prazni zdé, posebno zaradi tega, ker imamo tukaj opraviti s 5000 gld., kateri so iz-

ročni deželnemu odboru samo v ta namen, da se dozida deželna blaznica na Studencu. To volilo nima toraj drugega namena in deželni zbor je poklican, da izvrši ta sklep, kateri je storjen pred toliko in toliko leti. Baron Codelli-jova oporoka je od l. 1875., začelo se je pa zidati več let pozneje, toraj bi jo bil lahko spremenil, ker je videl, da je blaznica že nekoliko dozidana. Ker je pa izrečeno volilo samo za ta namen, da se zida blaznica, nimamo pravice, to volilo za druge reči porabiti. Gospod poročevalec manjine je rekel, da je treba počakati, dokler se bode deželni fond okrepčal. Na to mislim, da bo najboljši odgovor, ako navedem številke, koliko imamo bolnikov v blaznici. Danes imamo v blaznici 169 bolnikov, in če se ves prostor za blazne porabi, se more 147 bolnikov sprejeti; tedaj jih je že zdaj za 22 več kakor bi jih smelo biti. To je v veliko škodo bolnikom in jaz bi rekel, da bi to nikakor ne smelo biti, ako bi ne imela vsaka dežela, pa tudi naša toliko ogromnih stroškov za bolnike in blazne. Trebalo bi od strani vlade poskrbeti, da se tem neprilikam v okom pride. Na Nemškem in Francoskem pride na 300 ljudi jeden blazen, pri nas pa na več kot 2000 ljudi en blazen. Gotovo bi naša dežela morala misliti na to, da bi se v najkrajšem času blaznica vsaj deloma prizidala. Temu uzroku tedaj, ki ga je navajal gospod poročevalec manjine, kateri še ne razvidi potrebe, da se blaznica dozida, ne bo pač nihče pritrnil. Tudi to ni pravo, kar je trdil, da bo deželni zaklad že mogel plačati, kadar bo prišlo do novega zidanja.

Večina finančnega odseka misli, da bi moral biti novo ustanovljeni norišni stavbeni zaklad podoben hranilnici, v katero bi se vložil gotovi znesek, ta znesek bi se od leta do leta množil in bi se temu znesku tudi vsako leto kaka mala svotica mogla dodati. Tako bi narastla potrebna svota do tistega momenta, kadar bo treba zidati. Vsaki bo pritrnil, da je vendar lože, ako imamo za to posebno zalogo, nego ako se mora iz drugega fonda jemati. Taka zaloga bila bi toraj prava poštna hranilnica, katera tako ustanovljena nam bode gotovo v korist prišla, ko bo — kakor faktične številke govore, — v najkrajšem času, v treh letih, treba misliti na to, da se blaznica dozida.

Kar je gospod poročevalec manjine omenil, da bi se gozd „Podmolnik“ pač prodal ali ne uvrstil v premoženje blaznice, jaz mislim, da bi to bila konsekvence sklepa, da se namreč ta znesek, kateri je v popolni zvezi z blaznico, tudi v korist te blaznice vpiše, založi in zaobresti. Da se je tak sklep že 1876. l. storil, to je finančni odsek dobro vedel, ali izpeljal se ta sklep ni — ne vem zakaj. Za deželo bi bilo to po mojih mislih jako koristno, ker dežela tako drugega nima pri tem kakor stroške za gozdnega čuvaja, cesto mora dvakrat na leto nasipati, suh les voziti v blaznico ali pa v Ljubljano, toraj stroškov dovolj, sam gozd pa nima posebne vrednosti, ker je drevje jako šipko in tanko. Ko bi se bil ta sklep že izvršil, bi se bila svota za 4000 gld. boljše zaobrestila kakor do zdaj.

S 4. predlogom se gospod poročevalec manjine strinja z večino. Omeniti moram tukaj, kar je posebno navdajalo večino, da je v 4. točki stavila sledeči nasvet:

„Visoka deželna vlada naj se naprosi, da pod-

pira prošnjo najvdanejšega deželnega zbora do Njih Veličanstva, naj za dozidanje deželne blaznice na Studenci blagovoli kako podporo iz državne dobrodelne loterije premilostno navkazati.“

Vsaki bo pritrnil, da je naš deželni zaklad v zadnjih letih, posebno vsled velike slavnosti letošnjega leta, nekoliko ubožal. Deželni zaklad pri najbolji volji ne bo mogel žrtvovati potrebno svoto za prizidanje blaznice. Recimo, da bo treba 40.000 gld. za dozidanje blaznice, s to svoto bi se dozidalo toliko, da bo 60 bolnikov več tam nastanjenih. Ko bi se toraj volilo gospoda barona Codelli-ja in svota, katera se bode dosegla vsled prodaje gozda v Podmolniku vložila kot kapital v norišni stavbeni zaklad, vendar ta svota v treh letih nikakor ne bode presegala 12 do 13 tisuč gld., toraj bo na vsaki način potreba, da se po kakej drugi poti premoženju v ta namen nekoliko dodá. Ker je presvitli cesar sam bil letos na Studencu in se je prepričal, kako napolnjena je blaznica, kako je pa na drugi strani vse lepo vrejeno in je tudi izrekel željo, da bi se ta stavba s časoma dokončala, je mislil finančni odsek, da bode zdaj mogoče, dobiti kako podporo iz državne dobrodelne loterije.

Iz vseh teh ozirov, posebno pa gledé na to, da je že danes 22 bolnikov več, kakor jih je moči pri najbolji volji sprejeti, se mora najmanj v treh letih zidanje blaznice končati, če ne se bodo velike nesreče po deželi godile.

Prosim, slavni zbor naj pritrni predlogom večine finančnega odseka.

Deželni glavar:

Zdaj preidemo k specialni debati. (V specialni debati se odsekov 1. predlog sprejme brez razgovora — In der Spezialdebatte wird der 1. Ausschussantrag ohne Debatte angenommen.)

Poročevalec dr. vitez Bleiweis:

(Bere 2. predlog finančnega odseka — Sieht den 2. Antrag des Finanzausschusses.)

Landeshauptmann:

Es liegt vor der Antrag des Finanzausschusses im Punkt 2 der Beilage 27, und dem gegenüber steht der Antrag der Minorität des Finanzausschusses, welcher dahin lautet, der hohe Landtag wolle die Zustimmung erteilen, daß die Grundentlastungsoobligationen des Le-gates per 5000 fl. zu Gunsten des Landesfondes ver-äußert werden, und daß der Erlös für die Obligationen sammt Interessen von der Forderung des Landes ab-geschrieben werde.

Poročevalec Murnik:

Prosim besedo.

Gospod poročevalec večine je predlog večine finančnega odseka vtrjeval s tem, da je rekel, da so prazni uzroki, ktere navaja poročevalec manjine za svoj predlog.

Gospoda! Prav lahko je reči: to so prazni uzroki, ali ne vem, kako se dá to opravičiti, če kdo trdi, da so prazni uzroki, ako človek gleda, da deželni zaklad nekaj nazaj dobí.

Sklicevanje na to, da bi bil baron Codelli, kateri je to volilo volil, tudi to lahko spremenil, se samo po sebi razumi, vendar nihče ne more pobiti to, da je baron Codelli takrat, ko je to volilo ustanovil — in to je bil 19. januarija 1875. l. — vedel, da se bo zidalo.

Manjina finančnega odseka neče, da bi se ta ustanova v drugi namen porabila, kakor za blaznico, in misli, da se popolnoma sklada z mislijo barona Antona Codelli-ja, ako ta nasvèt stavi, katerega je deželni odbor že enoglasno sklenil in ga v letnem poročilu predlaga.

Poročevalec manjine se ne more spuščati v to, ali je res v blaznici toliko bolnikov, da jih je že za 22 preveč. Gospod poročevalec večine je v tem oziru strokovnjak in jaz mu verjamem, da je vse to res; ali da bi se moralo v treh letih zidati, to je po mojih mislih še veliko vprašanje in z rešenjem tega vprašanja se bo slavni zbor takrat pečal, kadar se bo zares moralo zidati. Že 1875. l. se je reklo, da bi se moralo zidati. Takrat je bil uže napravljen načrt zidanja za 471.000 gld. Tadanja večina in manjina ste bili zoper to in se je stvar odložila za eno leto. Drugo leto se je zopet odložilo za eno leto. Tudi takrat ni bil slavni zbor prepričan, da se mora cela blaznica zidati, akoravno je vlada po svojem zastopniku trdila, da se ta reč mora narediti. In tako vidimo še danes, da je stvar tam, kjer je bila, ker danes se zopet pravi, da se bo moralo v treh letih zidati.

Dalje je omenil gospod poročevalec večine finančnega odseka, da deželni zaklad ne bo v ta namen nič dal. Ali če se pomisli, da je 4500 gld. les v gozdu Podmolnik vreden in da bi po predlogu večine se tudi volilo 5000 gld., moralo v ta novoustanovljeni zaklad dati, se vendar ne more trditi, da deželni zaklad, kateri ima nad 122.000 gld. pri norišno-stavbenem zakladu tirjati, ne bi nič dal v omenjeni namen. Da bo v treh letih ta zaklad deloma od dobrodelne loterije, deloma od drugih strani toliko dobil, kolikor je treba za dozidanje blaznice, te besede so na mene napravile ta vtis: Napravimo si mali zaklad, in ko bo ta zaklad znašal 20, 30 ali 40.000 gld., bomo stopili s predlogom pred slavni zbor: naj sklene dozidanje blaznice in deželni zaklad naj izda zopet 40, 50 do 60.000 gld. ali pa še več. Danes ni naloga deželnega zbora preiskovati, ali bo v treh letih zidati treba, danes moramo le to pred očmi imeti, ali more deželni zaklad 9500 gld. novemu zakladu dati.

Še enkrat prosim, da se ozirate na to in da pomislite, da se je deželnemu zakladu v zadnjih šestih letih vzelo blizo 300.000 gld. lastnega premoženja, in da tiste stvari, za katere se je ta svota izdala, nič obresti ne nesó. Ako se sprejme predlog večine finančnega odseka, bo treba — če ne letos, pa prihodnje leto — staviti predlog: slavni zbor naj sklene, priklade naj bodo za toliko in toliko procentov večje.

Priporočam še enkrat predlog manjine finančnega odseka.

Poslanec dr. Poklukar:

Jaz bom le par besedi spregovoril, da pokažem razloček med predlogom manjine in večine finančnega odseka tistim gospodom, kateri se niso vdeležili raz-

prav v finančnem odseku. Predlog deželnega odbora gre na to, naj se volilo barona Codelli-ja 5000 gld. sprejme v deželno blagajnico kot povrnitev stroškov, ki jih je deželni zaklad imel za zgradbo norišnice na Studencu. Temu nasproti stoji predlog večine, kateri ima namen, polagoma nabrati nekoliko denarja v ta namen, da se bo v svojem času dovršila zgradba norišnice na Studenci, da ne bo treba vsega v ta namen potrebnega denarja jemati iz deželnega zaklada. Pravi se tudi, da bo ta zaklad narastel nekoliko z doneskom iz dobrodelne loterije, na katero bi se imeli opozoriti dobrotniki naše dežele. Gotovo je, da bo velika svota v ta namen potrebna. Nasprotje med manjino in večino je že zato, ker večina zahteva, naj se v ta zaklad odloči 5000 gld., katere je volil baron Codelli, nadalje skupilo gozda Podmolnika, kateri spada k zemljišču blaznice na Studenci, in naj se nabirajo tudi drugi darovi. Jaz sem glasoval v finančnem odseku za predlog večine, zdí se mi, da se to nasprotje lahko poravnava, ako se držimo drugega nasveta večine. O volilu barona Codelli-ja zdí se mi vrh tega dvomljivo, ali bi bilo res mogoče teh 5000 gld. po kratki poti sprejeti v deželni zaklad. Namen, katerega je umrlí baron odločil v svojej oporoki, izrečen je namreč v tem, da naj se obrne v zgradbo blaznice. Jas mislim, da gledé teh 5000 gld. moramo ostati pri prvem sklepu. Drugače pa stoji vprašanje gledé svote, katere se ima dobiti iz prodaje gozda Podmolnika, ker je posestvo kupila dežela in plačal ga je deželni zaklad; takrat pa, ko se je kupil Studenec, ni bilo izrečeno, da je tudi ta gozd nepreklicljivo namenjen za blaznico na Studencu.

Mislím, da se tudi prav lahko izvrši 2. nasvèt gledé prodaje. Neobhodno pa ni potrebno, da bi se tudi skupilo res obrnilo v ta zaklad. Jaz bom za svojo osebo na vsaki način glasoval, in z ozirom na postavne zapreke — za prvo točko nasveta odsekovega, naj se sprejme. Bom pa zoper drugo točko, da se ne bo deželnemu zakladu več svota jemala kakor je treba. Ako se oziram dalje na zaklad sam, moram reči, da se res ne bomo mogli svoj čas izogniti velikim stroškom, katere ne bo moč koj za eno leto naložiti deželi. Menim pa tudi, da bo zaklad toliko bolj podpore vreden videti, ako mu vender nekaj premoženja odločimo, kar se doseže po skrčenem predlogu večine odsekove.

Jaz bom tedaj glasoval, da se sprejme v ta zaklad 5000 gld. barona Codelli-ja, a bom pa zoper drugi nasvet.

Abgeordneter Dr. v. Schrey:

Der zweite Absatz des Antrages des Finanzausschusses enthält verschiedenartige Anträge, deren erster dahin geht, daß der Irrenhausbau fond wieder activirt werden soll.

Ich möchte ein paar Worte sagen, um mich entschieden gegen diese Wiedererweckung des Irrenhausbau fondes auszusprechen. Als der hohe Landtag die Präliminirung des Irrenhausbau fondes einstellte, hatte der letztere voraussichtlich weder einen Eingang noch irgend eine Ausgabe in seinen Büchern zu verzeichnen.

Es war dieser Fond zu einem bestimmten Zwecke entstanden und begründet durch das Ergebnis einer Staatslotterie, von welcher ein Theil dem Irrenhausbau zwecke gewidmet wurde.

In dem Momente, wo der Irrenhausbau fond nach den Beschlüssen des Landtages erschöpft wurde, war die Existenz dieses Fondes erloschen, und nach meiner Überzeugung hat der Landesaus schuß ganz richtig gehandelt, daß er die weitere Prälimirung dieses Fondes eingestellt hat. Nun soll nach dem Antrage der Majorität des Finanzausschusses dieser Fond, ich möchte sagen, wieder galvanisirt werden. Ich glaube, daß da eine unnöthige Complication in unser Rechnungswesen hinein kommt, indem eine verschiedenartige Behandlung einzelner Rechnungsposten eintreten wird, wenn, wie es bisher der Fall war, in einer Periode gewisse Auslagen der Irrenhausanstalt im Irrenhausfonde, und im nächsten Jahre im Irrenhausbau fonde verrechnet werden; die übersichtliche und einheitliche Gebarung kommt da jedenfalls abhanden.

Ich glaube auch, daß es nicht nothwendig wäre, im Hinblick auf das Legat des Herrn Baron Codelli den Irrenhausbau fond wieder zu activiren, denn es kann mit diesem Legate die nämliche Verfügung getroffen werden, wie mit den übrigen Activen des Irrenhausbau fonde, daß dasselbe zwar in den Vermögensabschluss des Irrenhausfonde einbezogen wird, jedoch die specielle Widmung, daßselbe für den allfälligen Weiterbau des Irrenhauses in Studenc zu reserviren, ersichtlich gemacht werde. Diese Verfügung hat der Landesaus schuß mit den übrigen Vermögensschaften dieses Fondes getroffen, und ich glaube, daß man dies auch bezüglich dieses Betrages von 5000 fl. und ebenso bezüglich des Erlöses des Waldes in Podmolnik thun könnte.

Ich habe schon im Finanzausschusse Zweifel ausgesprochen, ob die Einbeziehung des Legates pr. 5000 fl. in den Landesfond gestattet sei. Nach Lesung des Testaments scheinen mir diese Zweifel minder gewichtig zu sein. Für alle Fälle ist ja der Landesfond in der Lage, diese 5000 fl. eintretenden Falles wieder dem Irrenhausbaue zu widmen.

Bei dieser Anschauung verdienen die weiteren Ausführungen des Herrn Abgeordneten Murnik alle Beachtung, nämlich jene, aus welchen hervorgeht, daß der Landesfond sich nicht in so günstigen Verhältnissen befinde, um schon jetzt den neuen Irrenhausbau fond zu creiren.

Wie immer man aber über die Behandlung des Codelli'schen Legates denken mag, in jedem Falle ist es überflüssig, den Irrenhausbau fond wieder zu reactiviren, und ich empfehle in dieser Beziehung den Antrag des Herrn Abgeordneten Murnik zur Annahme dem hohen Hause.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.) Ker se nihče ne oglasi, ima konečno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec vitez dr. Bleiweis:

Jaz moram le še to omeniti, da sem se v tej reči, kolikor je bilo mogoče, informiral pri merodajnih krogih, posebno pri finančni prokuraturi, in sem razvidel, da se bode ugovarjalo proti sklepu, da se za zidanje blaznice namenjeno volilo oddá deželnemu fondu v porabo za njegove namene, reči moram, da je to pravi komunizem. Jaz sem prepričan, da je to nepostavno. Gotovo je toraj najbolj primerno, da se volilo obrne, kamor je namenjeno. Nihče ne želi in ne zahteva, da bi dežela več storila za blaznico kakor je dolžna

storiti n. pr. za šole, vendar se dežela tej žalostnej dolžnosti ne more odtegniti.

Se enkrat priporočam predlog večine finančnega odseka.

Landeshauptmann:

Wir werden zur Abstimmung schreiten.

Es liegt vor der Antrag des Finanzausschusses, Punkt 2 der Beilage 27; und dem gegenüber steht der Antrag der Minorität. Nachdem dieser abweichend ist von dem ersteren, so glaube ich denselben zuerst zur Abstimmung bringen zu müssen; sollte der Minoritätsantrag angenommen werden, dann entfällt der Antrag des Finanzausschusses.

Ich bitte daher jene Herren, welche dem Antrage der Minorität zustimmen, sich zu erheben (zgodí se — geschieht). 18 Herren stimmen dafür.

Ich werde die Gegenprobe vornehmen. (Po prestandu — Nach einer Pause.) Es ist die Minorität.

Der Antrag der Minorität des Finanzausschusses ist daher angenommen, und wir übergehen zum dritten Punkte des Finanzausschusses.

Poročevalec vitez dr. Bleiweis:

(Bere 3. predlog finančnega odseka — Liest den 3. Antrag des Finanzausschusses.)

Landeshauptmann:

Es steht diesem Antrage ebenfalls ein Antrag der Minorität entgegen, welcher lautet:

„Deželnemu odboru se vnovič naroča prodati gozd Podmolnik in kupnino odpisati od tirjatve deželnega zaklada pri zakladu za zidanje deželne blaznice.“

Ich gedenke diesen Antrag der Minorität als den weitergehenden zuerst zur Abstimmung zu bringen und glaube, daß gegen diesen Abstimmungsmodus keine Einwendung erhoben wird. (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ich bitte daher jene Herren, welche für den Antrag der Minorität des Finanzausschusses stimmen, sich zu erheben. (Zgodí se — geschieht.)

20 Stimmen sind für den Antrag der Minorität. Ich bitte, daß sich zur Gegenprobe die früher sitzenden gebliebenen Herren erheben wollen. (Zgodí se — geschieht.) Demnach constatire ich, daß der Antrag der Minorität des Finanzausschusses genehmiget ist.

(Odsekovi predlogi 4., 5. in 6. obveljajo brez razgovora in konečno ves predmet v 3. branji — Die Ausschussanträge 4, 5 und 6 werden ohne Debatte und sogleich der ganze Gegenstand in dritter Lesung angenommen.)

4. Poročilo finančnega odseka o proračunu zemljiško-odveznega zaklada za l. 1884.

(Priloga 30.)

4. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Grundentlastungsfondes pro 1884.

(Beilage 30.)

Deželni glavar:

Pri tem predmetu prosim gg. poslance, da se poslužijo priloge 30. in priloge 5.

Poročevalec Dev:

Ker je finančni odsek nekoliko malih prememb napravil in vse te premembe so navedene v prilogi 30., katero imajo gg. poslanci v rokah, mislim, da bi me slavni zbor mogel oprostiti branja celega poročila in mi dovoliti, da le dotične predloge preberem. (Pri-trjuje se — Zustimmung.)

(Poročevalec bere — Der Berichtstatter liest)

„Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Proračun Kranjskega zemljiščno-odveznega zaklada za leto 1884. v potreb-	
ščini s	599.692 gl. 15 kr.
v zakladi s	521.726 „ 70 „

tedaj s primanjko	77.965 gl. 45 kr.
-----------------------------	-------------------

ki se ima pokriti z obrestnimi državnimi posojili, se odobri.

1. Der Voranschlag des krainischen Grundentlastungsfondes für das Jahr 1884 werde im Gesamterfordernisse von	599.692 fl. 15 fr.
und in der Gesamtbedeckung von	521.726 „ 70 „

sonach mit dem durch verzinsliche Staatsvorschüsse zu deckenden Abgange per	77965 fl. 45 fr.
---	------------------

genehmiget.

2. Da se pokrije deželni donesek za l. 1884., naj se pobira 16% na priklada na vse predpisane direktne davke in sosebnod rednega zneska hišno-razrednega davka in davka od hišnih najemščin, pridobinskega in dohodninskega davka z vsemi državnimi prikladami vred, potem 20% na priklada na žitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa.

2. Zur Bedeckung des Landesbeitrages sei für das Jahr 1884 eine 16% Umlage auf die volle Vorschreibung zu allen direkten Steuern, somit insbesondere bezüglich der Hausklassen- und Hauszins-, Erwerb- und Einkommensteuer auf das Ordinarium sammt allen Staatszuschlägen, dann eine 20% Umlage zur Verzehrungssteuer vom Weine, Wein- und Obstmoſte und vom Fleische einzubeziehen.

3. Deželnemu odboru se naroča, da zadobi Najvišje dovoljenje za pobiranje teh deželnih priklad.

3. Der Landesauschuß wird beauftragt, die Allerhöchste Genehmigung zur Einhebung dieser Landesumlagen zu erwirken.

(Nasveti obveljajo brez razgovora v 2. branji — Die Ausschußsanträge werden ohne Debatte in 2. Lesung angenommen.)

5. Poročilo finančnega odseka o deželnih hiralničnih ustanovah.

(Priloga 32.)

5. Bericht des Finanzausschusses über die Landesstipendien.

(Beilage 32.)

Poročevalec Kersnik:

Prosim gg. poslance, da vzamejo v roke prilogo 32. in prilogo 3. V prilogi 32. prosim, da se v 2. odstavku nemškega teksta §. 1. v predzadnji vrsti beseda „Jahresbeiträgen“ premeni v „Jahresbeträgen“. V §. 1. nemškega teksta v 3. odstavku naj se beseda „am“ premeni v „vom“; v istem §. 1. slovenskega teksta v 3. odstavku je črka „s“ po besedi „odločili“ izbrisati in konečno v 3. §. slovenskega teksta v predzadnji vrsti naj se beseda „jo“ popravi v „ga“. Finančni odsek toraj predlaga:

1. Priloženi statut o deželnih ustanovah za hirajoče na Kranjskem se potrdi.

2. Dovolj se, da se iz nepotrošenih zneskov določenih ustanovah za hirajoče (interkalare) napravi posebni zaklad za ustanovitev deželne hiralnice, eventualno kot zaklad za ustanovitev novih ustanov za hirajoče.

(Poročevalec prebere potem iz priloge 32. statut o deželnih ustanovah za hirajoče na Kranjskem, kateri obvelja kakor tudi odsekova predloga brez razgovora v 2. in 3. branji — Der Berichtstatter verliest sohin aus der Beilage 32 das Statut über die Landes-Stipendien in Krain, welches so wie die Ausschußsanträge ohne Debatte in 2. und 3. Lesung angenommen werden.)

6. Ustno poročilo upravnega odseka o tem, da bi zavarovalne družbe zoper ogenj pripomogle k stroškom za požarne namene.

(Priloga 16.)

6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Heranziehung der Feuerversicherungsgesellschaften für Feuerlöszwecke.

(Beilage 16.)

Poročevalec dr. Poklukar:

Slavni zbor!

Gospodarski odsek je pretresal poročilo deželnega odbora — priloga 16. — in ker sem prepričan, da so gg. poslanci brali te priloge, ne bom ponavljal, ampak bom le na kratko omenil nekoliko razlogov, kateri so vodili odsek pri njegovih sklepih in bom navedel potem nasvete gospodarskega odseka.

Vprašanje, o katerem ima slavni zbor sklepati, je to: ali je mogoče že zdaj skleniti postavo, s katero bi se zavarovalnim društvom naložil davek oziroma naklade na dohodke iz zavarovalnih premij in potem dohodke iz naklad dajati za podporo požarnim stražam.

Kakor je znano, začeli so se razgovori zaradi podpor požarnim stražam pri središnji vladi na Dunaji. Vsled različnih prošenj in vlog požarnih straž sestavila je tamošnja vlada enketo, v katero so bili poklicani strokovnjaki, posebno tudi deležniki zavarovalnih društev. Vprašalo se je, kako in s kakim uspehom bi se mogle naklade vpeljati v prid požarnih straž, koliko dobivajo zavarovalnice premij in po koliko že zdaj darujejo požarnim stražam z ozirom na zabranjeno večjo škodo pri požarih. Na podlagi takih poizvedb

izdala je vlada neka pravila, ktera je večidel do vsih deželnih zastopstev poslala z dostavkom, da se jih morajo držati, ako bi hotli dotični deželni zbori sklepati o taki nakladi. Ker so ona pravila v prilogi 16. na drobno popisana, ne bom obširno govoril o njih. Daljna zgodovina tega vprašanja, kakor kažejo dopisi skoro vsih deželnih odborov naše državne polovice, je ta, da je večidel deželnih zborov to vprašanje pretre-sovalo. Pozitivna poročila pa z nekako rešitvijo vprašanja so mu došla od deželnega odbora Češkega, Nižje-Avstrijskega in Štajarskega. Deželni zbor Češki sprejel je poročilo deželnega odbora, pa mu je dal daljni nalog, naj še prevdarja to reč, kako bi se dala v soglasji z razmerami na Češkem postava sestaviti.

Deželni odbor Nižje-Avstrijski izdelal je načrt take postave in se je pri tem držal načel izdanih po vladi. Ali je ta postava že sprejeta, odsek ni zvedel, pa tudi meni iz privatnih poročil ni znano. Pričakovati je, ako se je ta postava v Dunajskem deželnem zboru sprejela, da bomo v prihodnje dobili poročilo, koliko uspeha je postava imela.

Deželni odbor Štajarski pa odločno ugovarja načelom izrečenim v tej zadevi po vladi; on namreč pravi, da se nikakor ne more strinjati z vladinimi načeli, da bi se pripomoč siloma zahtevala od zavarovalnih društev za namene prostovoljnih požarnih bramb, ker je posilno nalaganje podpore za prostovoljne požarne brambe v očitnem protislovju. Nadalje pravi, da je tamošnja kmetijska družba povdarjala tudi vprašanje prisilnega zavarovanja proti ognju, toda, da se o tem vprašanji še ni nič sklenilo, tako do zdaj ni še mogoče odločiti, kako in s katerimi premembami bi se dala vpeljati naklada in korist požarnim stražam. Tudi gospodarski odsek našega zbora se ni mogel prepričati, da bi bilo mogoče sklepanje take postave po načelih izdanih od slavne vlade, da bi se mogla pobirati podpora v namen za naše požarne brambe. Posebno govori za to stališče eden razlog, ki izvira iz dat v prilogi dodanih pri omenjenih vladinih načelih. Iz ene teh prilog je razvidno, da zavarujejo na Kranjskem največje svote vzajemne zavarovalnice, največ ima zavarovanega naša dežela, kakor se vidi iz dotičnega izkaza, pri vzajemni Graški zavarovalnici, ktera dobiva iz naše dežele na leto 70.474 gld. premij. Tudi vzajemna zavarovalnica „Slavija“ dobila je leta 1881. na Kranjskem 30.010 gld. premij. Vse premije, kar jih Kranjska plačuje raznim zavarovalnicam, znašajo na leto 158.760 gld. V tej številki pa niso premije, katere pri nas dobivajo zavarovalnice ogerske, — ker te niso še naznanile, koliko zavarujejo pri nas. Ako bi se naložil davek na korist požarnim brambam, bi bil temu naraven nasledek ta, da bi dotični zavarovanci morali plačevati toliko več premij, kolikor bi se zavarovalnim društvom po tej poti naložilo davka. Mi bi tedaj na korist požarnih straž navalili novo breme onim skrbnim posestnikom v naši deželi, kateri se zavarujejo, ker ti bi morali plačati veči del doneskov in ostali del bi se razdelil na druga zavarovalna društva. Ako bi tedaj pri sedanjih razmerah hotli sklepati tako postavo držeč se načel izdanih po vladi, naložili bi skrbnim posestnikom po deželi, katerim o slučaju požara ni treba pomagati, novo breme na korist zani-kernim, kateri se nočejo zavarovati. Toraj pri sedanjih razmerah po teh vladinih načelih nikakor ne kaže sklepati tako postavo, zato tudi gospodarski odsek ni mogel priporočiti predloga, da se taka postava sestavi.

Vprašanje je pa vendar bilo v gospodarskem odseku, ali niso požarne brambe vendar res podpore vredne, in ali ni deželni zbor dolžan ozirati se na to, kako da pridemo enkrat do tega, da ne bomo morali vsako leto dajati velikih podpor pogorelcem, ki so za male svote ali pa celo nič zavarovani. Zato je mislil gospodarski odsek posebno se ozirati na izraženo mnenje Štajarskega deželnega odbora, da bi bil čas prevdariti napravo prisilnega zavarovanja. Na podlagi ravno navedenih razlogov predlaga tedaj gospodarski odsek sledeče (bere — liešt):

„Deželnemu odboru se nalaga:

1. Še dalje preiskavati vprašanje zarad podpore požarnih straž iz doneskov, katere naj bi dajala v ta namen zavarovalna društva;

2. pa naj prevdarja tudi vprašanje prisilnega zavarovanja zoper ogenj v vsej deželi.

3. O tem pa naj poroča deželnemu zboru v prihodnjem zasedanji.“

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

7. Ustna poročila finančnega odseka o peticijah:

- a) in b) „Glasbene Matice“ za podporo;
c) „Glasbene matice“ za prostor v reduti.

7. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über Petitionen:

- a) und b) Der „Glasbena Matica“ um Unterstützung.
c) Der „Glasbena Matica“ um Überlassung einer Lokalität im Redoutengebäude.

Poročevalec Kersnik:

Slavnemu zboru so došle tri prošnje „Glasbene Matice“, ktere so bile dane finančnemu odseku v pretres. V eni prošnji prosi „Glasbena Matica“ za stanovanje v redutni hiši. Na to prošnjo se finančni odsek ni mogel ozirati, ker v tej hiši ni praznega stanovanja. Potem je prosila „Glasbena Matica“ za subvencijo za izdajo Förster-jeve operete „Gorenjski Slavček“; v 3. prošnji pa se sklicuje to društvo na svoje koristne namene gledé slovenske glasbe. Na to prošnjo se je finančni odsek najbolje oziral in ker mu je korist društvenega delovanja znana, nasvetuje (bere — liešt):

„Društvu »Glasbene Matice« se dovoli v podporo društvenih namenov znesek za 500 gld. iz deželnega zaklada“. — Ostali prošnji pa naj se zavrne. (Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

- d) Čipkarske šole v Gorjah za podporo.
d) Der Spitzentlöppelschule in Görzach um Unterstützung.

Poročevalec Murnik:**Slavni zbor!**

Finančnemu odseku je bila prošnja županstva v Gorjah izročena, katera meri na to, naj slavni zbor tamošnji učiteljici čipkarske šole, Apoloniji Tonejec nekoliko podpore dovoli. V tej prošnji se navaja, da šola že obstoji od 1880. leta, da jo zdaj 18 deklet obiskuje in da se je užé okoli 40 prav marljivih deklic naučilo toliko čipkarije, da si zamorejo s tem užé nekoliko prislužiti. Finančni odsek je pripoznal, da so take šole, v katerih se ljudje kaj koristnega naučé in si s tem potem kaj prislužijo, vredne podpore.

Vsled tega misli, kakor je pri drugih takih šolah mislil, da bi se ta šola tako dolgo podpirala, dokler bo mogla sama na svojih nogah stati.

Finančni odsek predlaga: „Slavni deželni zbor naj sklene:

Županstvu občine v Gorjah se dovoli za potrebsčine čipkarske šole v Gorjah za l. 1884. iz deželnega zaklada 80 gld. podpore.“ (Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

- e) Karoline Hočevar za pokojnino.
e) Der Karolina Hočevar um Pension.

Poročevalec Murnik:

Vdova bivšega učitelja Jerneja Hočevar-ja, Karolina Hočevar iz Črnomlja, prosi za podelenje pokojnine. Ona v tej prošnji navaja, da je bil njeni pokojni soprug v Črnomlju, Trnu in Drašicah učitelj in da je na njeno in njenega otroka nesrečo prenapro umrl. Sklicuje se v svoji prošnji na dobra spričevala svojega pokojnega moža. Dalje se sklicuje na spričevalo ondotnega okrajnega zdravnika, kateri potrjuje, da ona boleha na kroničnem revmatizmu in da si zaradi tega za-se in za svojega otroka za potrebno življenje ne more nič prislužiti. Sklicuje se na spričevalo ondotnega župnika o svojem dobrem vedenju. Tudi županstvo potrjuje, da je ta vdova brez premoženja in da jako revno in izgledno živi. Ona tudi v svoji prošnji navaja, da nima nikogar, ki bi jej pomagal, ker njeni oče je vže 76 let star ter nima premoženja; njeni brat ima prav malo premoženja, ali ima precej veliko otrok, za ktere mora skrbeti.

Gledé na revščino te vdove, gledé na to, da ta učitelj ni toliko let služil, da bi mogel tirjati postavno pokojnino, kakor tudi z ozirom na to, da se je iz normalno-šolskega zaklada že več takih miloščin dovolilo, predlaga finančni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Karolini Hočevar, vdovi učitelja Jerneja Hočevar-ja v Črnomlju, se dovoli za l. 1884. iz normalno-šolskega zaklada 50 gld. miloščine. (Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

- f) Ane Adamič-eve za miloščino.
f) Der Anna Adamič um Gnadengabe.

Poročevalec Detela:**Slavni zbor!**

Finančnemu odseku je izročena prošnja Ane Adamič-eve, sirote pokojnega učitelja Jožefa Adamič-a, ki je 33 let na Vrhniki kot učitelj služboval. Ta sirota prosi za miloščino iz normalno-šolskega zaklada, ali pa za kako sirotinsko ustanovo. Prošnja bila je vložena po krajnem šolskem svetu na Vrhniki, ki jo je priporočil okrajno-šolskemu svetu v Ljubljani, ta jo je izročil deželnemu šolskemu svetu in deželni šolski svet jo je predložil deželnemu odboru s sledečim dopisom: „Diese Bitte wird mit em Ersuchen übermiffelt, zur Gewährung einer Gnadengabe jährlicher 60 fl. aus dem krainischen Lehrerpensionsfonde für die Lehrerin Anna Adamič bis zu ihrer gänzlichen Genesung und Erlangung der Arbeits- und Erwerbsfähigkeit oder einer anderweitigen Versorgung die Zustimmung gefälligst erteilen, eventuell solche beim hohen Landtage einholen zu wollen, da genannte Bittstellerin constatirtermaßen leidend, arbeits- und erwerbsunfähig ist, dazu noch weder ein bewegliches noch unbewegliches Vermögen besitzt und auch keine bemittelten Angehörigen hat, ihr Vater Josef Adamič aber als Lehrer beim Schuldienste in Oberlaibach laut der im Anschlusse mitfolgenden Referate Nr. 17697 und 19405 de 1855 volle 32 Jahre in erspriesslicher und zufriedenstellender Weise gewirkt hat“.

Vsled tega predlaga finančni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Učiteljski siroti Ane Adamič-evi se dovoli za tri leta letna miloščina v znesku 60 gld.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

8. Ustna poročila upravnega odseka o peticijah:

a) Občine Trzin zaradi vravnave potoka Pešata.

8. Mündliche Berichte des Verwaltungsausschusses über Petitionen:

a) Der Gemeinde Terfain wegen Regulirung des Beisheid-Baches.

Poročevalec dr. Samec:**Slavni deželni zbor!**

Občina Trzin se že od l. 1852. neprenehoma obrača na slavni deželni zbor in deželni odbor, da bi se reguliral potok Pešata. V prošnji navaja občina, da ta potok nastopa ob času povodnji čez polja in njive, da prihaja celó v hiše in da voda včasih jako visoko naraste, da čez cesarsko in okrajno cesto teče. Že 1852. leta je okrajno glavarstvo v Kamniku poslalo ogledovalno komisijo, da konstatira vzroke izstopanja tega potoka. Pri tem ogledovanju se je dokazalo, da so vzroki izstopanja potoka Pešate:

1. nasip, katerega je erar (4—5 čevljev visoko) napravil;
2. cesarski most, kateri je preozek, da ne more voda odtekati;

3. krivo je temu tudi to, da posestniki puščajo vrbe rasti ob bregovih, katere zadržavajo potok, ali celó napravljajo obrežne utrdbe in ž njimi potok stesnujejo. Na večkratno prošnjo Trzinskega županstva je deželni odbor poslal svoje izvedence tje, da stvar preiščejo, in ti izvedenci so našli, da so vzroki še zmiraj tisti, kateri so 1852. leta bili konstatirani. Nato se je deželni odbor obrnil do slavne vlade, da tudi ona po svojih izvedencih dá to reč pregledati, ali je res dotični most pretesen. Vladini inženir je izrekel, da je most v dobrem stanju, priznal pa nij, da bi po njegovem mnenji bil most pretesen, akoravno pravi, da ni opazoval te zadeve ob času povodnji; toraj obstoji neko nasprotje v mnenji izvedencev.

Zarad tega predlaga upravni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene: Slavna vlada se naprosi, da sestavi komisijo iz organov vlade, deželnega odbora, politične oblasti v Kamniku in občine Trzin, ki ima natančno preiskati vzroke izstopanja potoka Pešate čez polje okoli Trzina, čez cesarsko in okrajno cesto, ter potrebno vpeljati, da se zapreke za prost odtok Pešate odstranijo.

Poslanec Kersnik:

Jaz bi nasvetu upravnega odseka samo par besedi dostavil. Poznam sam lokalne razmere na obalih tega potoka in sem bil sam parkrat v takem položaji, ko sem se vozil po cesarski cesti, da nisem vedel, ali bi se peljal, ali bi plaval. (Veselost — Heiterkeit.) Voda potoka Pešata poplavi večkrat vse travnike in njive, in Trzinci imajo s tem potokom mnogo križev in težav ter so že za prilično reguliranje mnogo denarja izdali. Zboljšanje teh travnikov odvisi le od reguliranja potoka Pešate.

Jaz gorko priporočam odsekovi predlog in prosim deželno vlado, da kakor hitro je mogoče, skliče enketo, katero odsek predlaga.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Imamo tedaj glasovati samo o odsekovem predlogu.

Prosim tiste gospode, kateri se skladajo s predlogom upravnega odseka, naj blagovolijo vstati. (Obvelja — Angenommen.)

b) Občin Prem, Smrje, Čelje i. dr. za prenaredbo §§. 73. in 75. občinskega reda.

b) Der Gemeinden Prem, Smerje, Celje u. a. um Abänderung der §§. 73 und 75 der Gemeindeordnung.

Poročevalec dr. Samec:

Županstva občin: Prem, Smrje, Čelje, Janeževobrd, Kilovče in Rateževobrd so vložila prošnjo, da bi se spremenila §§. 73. in 75. občinskega reda in da bi se namesto njih postavili taki paragrafi, vsled

katerih bi se dohodki občin zboljšali, ne da bi morali vse naklade edino le posestniki plačevati. Odsek je to stvar pretresal in je prišel do sklepa, da se tej prošnji ne more vstreči. §. 73. občinskega zakona določuje podlage za občinske priklade; §. 75. pa določuje izjeme. Ni misliti, da bi s prenareditvo §. 73. občine prišle na boljše, kajti težko bi bilo najti drugo podlago za občinske priklade, kakor podlage, določene v §. 73. Spremembi §. 75. bi se gotovo tudi vlada protivila. Omeniti mi je še to, da pri teh okolnostih pomaga §. 81. občinskega reda, ki daje občinam pravico, da smejo naklade sklepati, katere ne spadajo pod §. 73. obč. reda. Treba je le, da občine tako naklado po razmeri potrebe sklenejo in da jo predložijo deželnemu zboru.

Upravni odsek toraj nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Z ozirom na to, da si občine v smislu §. 81. občinskega reda lahko tudi z drugimi kakor v §. 73. občinskega reda navedenimi nakladami pomagajo, ako jih — uvaževaje potrebo in krajevne razmere — sklenejo in deželnemu zboru predložijo; dalje z ozirom na to, da se zamore §. 75. samo s privolitvijo vlade, katere pa ni lahko pričakovati, predrugačiti, se prošnje občin Prem, Smrje, Čelje, Janeževobrd, Kilovče in Rateževobrd za prenareditev §§. 73. in 75. občinskega reda odbije.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

c) Okrajnega cestnega odbora Krškega za uvrstenje Krško-Kostanjeviške okrajne ceste med državne ceste — oziroma za podporo.

c) Des Bezirksstrafenausschusses Gurkfeld um Einreihung der Gurkfeld-Landstrasser Bezirksstraße unter die Reichsstrassen, beziehungsweise um Unterstützung.

Poročevalec Detela:

Okrajni cestni odbor v Krškem je vložil prošnjo za uvrstenje Krško-Kostanjeviške okrajne ceste med državne ceste oziroma za državno podporo. Ta prošnja je vtemeljena s tem, da je ta cesta, ki gre od Krškega do državne ceste pri Brodu poleg Kostanjevice, ena izmed najvažnejših za celo deželo, ker ona posreduje promet velikega dela Dolenjske s Hrvatsko železnico, oziroma s Krško-Videmsko postajo. To cesto potrebuje skoro le Kostanjeviški in Novomeški okraj, rabijo jo le še tri druge vasi iz Krškega okraja. — Vzdrževanje te ceste pride pa le na Krški okraj. Vsled tega bo pač vsak uvidel, da so stroški tega okraja za to cesto res neprimerni. In gledé na te razmere je prošnja okrajnega cestnega odbora Krškega popolnoma opravičena. Upravni odsek je gledé na to, da deželni zbor te prošnje meritorično rešiti ne more, sklenil nasvetovati slavnemu zboru:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, prošnjo za uvrstitev okrajne ceste od Krškega do državne ceste pri Brodu v državno cesto ali pa za pridobitev primerne subvencije za izdrževanje te proge visoki deželni vladi izročiti in jo prav toplo priporočati.

Deželni glavar:

K temu predmetu sta se oglasila gg. poslanca Pfeifer in Šuklje. Besedo podelim gospodu poslancu Pfeifer-ju.

Poslanec Pfeifer:

Slavni zbor!

Ker iz lastnega prepričanja poznam razmere Dolenjskih pokrajin, zlasti Krškega okraja, naj mi bode dovoljeno, navesti visoki zbornici nekoliko pojasnil, ki podpirajo prošnjo cestnega odbora Krškega in predlog, ki ga stavlja gospodarski odsek.

Okrajna cesta med Krškom in Brodom pri Kostanjevici z 11.99 kilometrov dolžine združi se pri Brodu z državno cesto ter posredno veže Štajarsko s Kranjsko poleg Krškega čez Savski most preko železniške postaje Videm.

Ko se je pred blizo 20 leti dozidala železniška proga Zidanmost-Sisek; ko se je potem 1867. leta zgradil most čez Savo med Krškom in železniško postajo Videm, postala je imenovana okrajna cesta v pravem pomenu besede trgovinska proga za Dolenjske pokrajine, ki so jele opuščati državno cesto med Brodom in Krško Vasjo proti Brežicam, posluževaje se rajši Kostanjeviško-Krške okrajne ceste za prevažanje mnogovrstnega blaga, žita, vina, sadja, lesa i. t. d. Vedno živahnjša je postajala trgovina, čedalje več se je prevaževalo na imenovani cesti, tako da se svojim ozkim tirom ni več zadostovala živahnemu prometu: treba je tedaj bilo to važno cesto razširiti, kar se je tudi zgodilo l. 1879., 1880. in 1881. z ogromnimi stroški v znesku 14.919 gld.

Hvaležno moram priznati, da je dežela pripomogla k tem stroškom še svoto 6000 gld. in sicer 3000 gld. podpore, 3000 gld. pa predplačila (ki se ima deželi povrniti); tedaj je Krški okraj sam v 3 letih 11.919 gld. žrtvoval za popravljanje in razširjenje te še ne 12 kilometrov dolge ceste, dasiravno jo skoraj nič ne rabi.

Krški okraj ima pa vzdrževati še druge okrajne ceste s 75.70 kilometrov dolžine, v kateri namen se je za tekoče leto naložila 18% in za prihodnje leto 15% cestna doklada; poleg tega je pomisliti, da je Krški okraj eminentno vinoroden, da vinogradi leže v visokih, deloma strmih gorah, prepreženi z mnogimi poti, ktere je treba vedno popravljati, ker jih kmalo dež razjeda, kmalo naliv zasipa in trga.

Gotovo se ne more zahtevati, da bi Krški okraj še dalje potrosil neprimeren del cestnih doklad za Krško-Kostanjeviško cesto, druge svoje okrajne ceste pa zanemarjal; okraj je storil svojo dolžnost, omenjeno cesto je temeljito razširil in v dober stan spravil, njegova krivda gotovo ne bo, če bi ta cesta zopet bolj zvožena in slabejša postala.

Treba je namreč pomisliti, da samo Videmska železniška postaja prejemlje in oddaja na leto blizo 400.000 centov mnogovrstnega blaga (na to cesto),

da dan na dan prihajajo (na to cesto) težki vozovi, obloženi z lesom in drugim blagom, da se tedaj bolj uporabljaja nego vse druge ceste Krškega okraja.

In tu nastane vprašanje: Komu služi ta cesta? — Po mojem mnenji v prvi vrsti državi.

Na tej cesti je glavna poštna zveza čez Kostanjevico na Novomesto sedaj enkrat na dan; ker pa enkratna poštna zveza na dan ne zadostuje, se — kakor čujem — že delajo priprave, da se na veliko radost Krškega, Kostanjeviškega in Novomeškega okraja vpelje v kratkem dvakratna poštna zveza na dan proti Novem mestu.

Erar je dalje lastnik Kostanjeviške grajščine, prostranih gozdov s 100letnimi hrasti in orjaškimi bukvami neprecenljive vrednosti. V posebni pogodbi sklenjeni na več let prodal je erar en del doraslega gozda Dunajski firmi Gutman, ki dan na dan izvažajo na postajo Videm drva, izdelan les in oglje.

Državi mora ležeče biti na tem, da se omenjena cesta za naprej ohrani v dobrem stanu, da na ta način državni gozdi zadobijo še večjo vrednost.

Tudi vojnemu eraru mora ležeče biti na tej cesti, ki je potrebuje za vojaški oddelek v Novem mestu; in če bi kedaj — kar Bog obvaruj — na južno-vzhodni meji našega cesarstva nastali nemiri, bo ta cesta gotovo stratezične važnosti.

Občine Krškega okraja: Raka, Studenec, Cirklje in Krško omenjene ceste kakor rečeno skoraj prav nič ne rabijo in pri najboljši volji ne bi mogle za naprej to cesto, ki je s pomočjo dežele sedaj v dobrem stanu, solidno vzdrževati, ker gre to čez njih moči; obložene so z mnogovrstnimi dokladami za šolske in občinske potrebščine, stroške vzdržavanja Krške meščanske šole morajo prenašati na svojih ramah, čaka jih pa še mnogo težkih bremen: strma cesta pri Raki in Bučki se mora preložiti, cerkev pri sv. Duhu dozidati, postaviti novo farovško poslopje v Cerkljah, novo šolsko poslopje na Bučki i. t. d.

Res da ta cesta ugaja tudi Novomeškemu in Kostanjeviškemu okraju, ktera se pa ne moreta jemati v konkurenco za vzdrževanje te ceste, ker sta s Krškom okrajem vred v enako slabem ekonomičnem položaji in ker imata že dovolj svojih cest in gorskih potov vzdrževati ter strmih cest prelagati i. t. d.

Tudi ne gre, deželi nalagati breme vzdrževanja te ceste; dežela je dala izdatno podporo za to cesto, dežela je subvencionirala zidanje mostu čez Savo med Krškom in Vidmom, kar storiti po mojem mnenju bi bila država dolžna; naša dežela, — v primeri k sosednim deželam preobložena za gruntnimi davki do leta 1881., — je državi v 40 letih krivično plačala nad tri milijone gld. zemljiščnega davka preveč; tudi je naša dežela v 24 letih pri gruntnih izpiskih — proti praksi sosednih kronovin — za pol milijona goldinarjev kolekov preveč plačala državi; tedaj je pravično, da država vsaj nekoliko ozira jemlje na našo deželo.

Država naj bi tedaj prevzela v svojo skrb okrajno cesto med Krškom in Brodom pri Kostanjevici; država ima šrango pri Kostanjevici; s temi dohodki, ktere povekšati ima v svoji oblasti, tem lagljeje vzdržava to cesto, ker ji je skrb za državno cesto med Brodom in Krško vasjo odpadla in ji ta cesta ne prizadeva skoraj nikakoršnih stroškov.

Dolenjske pokrajine bodo hvaležne vladi, če jim breme vzdržavanja te ceste olajša, tedaj toplo podpiram nasvet gospodarskega odseka.

Poslanec Šuklje:

Slavni zbor! Jaz se pridružujem svojemu prijatelju ter tudi toplo podpiram odsekov nasvet, da se ta prošnja za uvrstitev te ceste v državno cesto, oziroma pridobitev primerne subvencije deželni vladi s toplim priporočilom izroči. Ta cesta je zares najbolj imenitna cesta za promet na Dolenjskem, kajti ona veže Novomesto, srce Dolenjske, neposrednje s železnico. Po tej cesti se izvažajo les iz Gorjancev, iz imenitnega krakovskega gozda, iz Auerspergovih gozdov pri Soteski i. t. d. in dan za dnevom se prevažajo na 100 in 100 metričnih centov lesa. Vse to nima druge poti do železnice kakor po tej cesti. Tudi vino in drugi pridelki se tod izvažajo, a kolonijalno in industrijno blago se zopet uvažajo po tej cesti, kar ga potrebuje Novomesto za-se, za svojo okolico in še druge strani. Ker je promet po tej cesti jako živahen, je naravni nasledek, da je vzdrževanje te ceste ogromno, neznosno breme za Krški okraj. Krški okraj to cesto jako malo rabi, in že letno poročilo od 1881. leta konstatuje, da 90% tovornih voz pride iz drugih sosednih okrajev na to cesto.

Moj gospod predgovornik je povdarjal, koliko stroškov je imel Krški okraj za to cesto v dobi od leta 1879. do 1881. Bilo je treba cesto fundirati, kajti zlasti progga, katera je od Pristave do državne ceste okoli 9 kilometrov dolga, morala se je iz novega fundirati, ker če je deževalo, bila je podobna blatnemu jezeru. Potem se je razširila ta cesta, vendar je še zmiraj v slabem stanju. To pa izvira iz tega, ker je nasipanje zanemarjeno. Znano je, da kmet ne posipa takrat ceste, kadar je za posipanje ceste čas ugoden, ampak takrat, kadar mu to domače delo pripušča; večkrat namesto drobnega kamna cele skale na cesto navali in od tod sledi, da živina, vozovi in potniki silno trpé. Ta cesta ni v takem stanju, kakor bi morala biti, kakor bi bilo primerno njenej važnosti. Dotični okraj je storil za to cesto več kakor je mogel. Mora se priznati, da ga je dežela pri tem znatno podpirala, sedaj pa treba, da se tudi država ozira na to potrebo naše Dolenjske strani.

Jaz mislim, da bi strošek za državo ne bil ogromen. Cesta bi se lahko razširila; dobrega materiala za nasipanje je prav blizu, stavbenih objektov tudi ne bo treba, posebnega tehničnega objekta tudi ne. Državni inženirji v Novem mestu in na Krškem lahko prevzamejo skrb za nadzorstvo te ceste. Treba je skrbeti le za vzdrževanje; strokonjaki pravijo, ako je cesta v dobrem stanju, da znaša strošek za vzdrževanje za 1 kurentni meter 24 kr. Ta cesta meri 11.999 kurentnih metrov in ves strošek bi znašal na leto 2877 gold. 60 kr.

Moja gospôda! to je pač silno breme za tak ubožen kraj kakor je Krško, za našo državo pa z njenim velikim butgetom bi bilo to v resnici prava malenkost.

Država ima po mojem mnenju še dva uzroka, ozirati se na peticijo dotičnega cestnega odbora. En ozir je povdarjal moj predgovornik, namreč da je država lastnica velike kostanjevske grajščine in njenih imenitnih gozdov. Če tedaj država iz ene strani kaj žrtvuje, povračevalo se bode to iz druge strani, ker bodejo grajščinski pridelki imeli višjo ceno.

Država ima pa še drugi uzrok za to, in to je državna dolžnost, da skrbi za povzdigo prometa sploh,

za trgovino in kupčijo. Če se ozremo po naši Avstrijski državi, našli bomo, da ona veliko stori za nekatere dežele, ali jaz se ne bojim ugovora, ako trdim, da baš v tem oziru je naša Kranjska dežela silno zanemarjena. Vzemimo v roko karto in primerjajmo Češko, Gornjo- ali Nižje-Avstrijo z našo deželo. Tam je toliko železnic, da vse mrgoli in da je v tem oziru tudi skušenemu geografu dostikrat težko orijentirati se. In poglejte, kako je pri nas! Moja gospôda! Mi nismo ista državna bremena kakor druge dežele, mi dajemo ravno tako svoje sinove v vojake kakor drugi, in hrabrost Kranjskih vojakov se je odlikovala pri vsih bojih avstrijske povestnice. Zaradi tega se moramo nadejati, da država, ktera se ne vstraši kolosalnih stroškov, da gradi železnico skozi Predarlški predor, da se bode ta država enkrat ozirala tudi na naše razmere ter nam dala cesto, za katero prosi cestni okraj in ktero prošnjo podpira tudi naš upravni odsek.

Deželni predsednik baron Winkler:

Na vse to, kar smo ravno zdaj čuli, naj odgovorim, da bode vlada na drobno vse razmere pretehtala in da bode, kolikor jej je mogoče, storila, da se izraženim željam vstreže.

Deželni glavar:

Želi še kdo govoriti? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Imamo tedaj samo en predlog in sicer predlog upravnega odseka, kterega je zaslišala slavna zbornica.

O tem predlogu se bo glasovalo. Prosim tedaj tiste gospode, kateri se strinjajo s predlogom upravnega odseka, da blagovolijo se vzdigniti. (Obvelja — Angenommen.)

d) Posestnikov iz Račne, Slivnice in Št. Jurja zarad vrnave potoka Šice.

d) Der Besitzer aus Račna, Slivnica und St. Georgen wegen Regulierung des Šica-Baches.

Poročevalec dr. Poklukar:

Upravnemu odseku je došla prošnja posestnikov iz Račne, Slivnice in Št. Jurja zarad vrnave potoka Šice. V tej prošnji prosilci tožijo, da leto za letom preti večja nevarnost polju in njivam vsled poplav. Pravijo, da pridere večkrat na leto hudournik, ki jim pokonča poljske pridelke. Tistim gospodom, katerim niso morebiti znane razmere krajev Račne, Slivnice in Št. Jurja, moram omeniti, da so v teh krajih razmere blizo take, kakor so v okolici Planinski. Za okolico Planinsko je država dovolila precej zdatno svoto, da se požiralniki iztrebijo. Izvedenci, ki so omenjene kraje preiskovali, trdijo, da je izčiščenje tega potoka silno potrebno. Dotična prošnja v prvi vrsti povdarja hudournike in potrebo, da se potok Šica regulira, pa da se tudi druge vode, ki ji četrt ure od Račne pritekajo, vredijo. V ta namen stavljajo prošnjo na slavni zbor, naj bi se zavzel, da dobijo za to državno podporo. Vsem gospodom, katerim je ta kraj znan, je gotovo

tudi znano, kako veliko škodo trpé poljski pridelki, kadar pridejo hudi nalivi, in vsaki je gotovo prepričan, da takim krajem treba pomagati kakor hitro je mogoče. Smemo se nadjati, da se bo vlada, kakor se je na druge take kraje, tudi na ta kraj ozirala. Upravni odsek stavlja sledeči predlog (bere — liešt):

Slavni deželni zbor naj sklene:

„Prošnja županij Račna, Slivnica in Sv. Jurij okolice Ljubljanske izroči se c. kr. vladi z gorkim priporočilom v privoljenje izdatne državne podpore“.

Poslanec dr. vitez Bleiweis:

Akoravno mi ni popolnoma znan ta kraj, vendar so me jako zanimala data, ki sem jih našel v nemškem poročilu: „Bericht über die Wasserverhältnisse in den Reffeltthälern von Krain“, zusammengestellt von Ritter v. Hauer, iz kterega sem se prepričal, da je na vsaki način treba, da se na to prošnjo oziramo. Od 15. avgusta 1882. do 21. maja 1883. je bila v tem kraju 11-krat povodenj. Hudourniki vsako leto manj ali več škode napravijo in poplave večkrat vse pokončajo, kar ljudje tam posejejo. V poprej omenjenem poročilu sem najdel tudi to (bere — liešt):

„Der Abfluss dauert 14 Tage bis 3 Wochen, je nach Wetter und Wasserstandshöhe. Sowohl in diesem Jahre wie 1879 hat die Überschwemmung die ganze Ernte vernichtet, eine fleißige und emsige nach Tausenden zählende Bevölkerung der größten Noth ausgesetzt. Die Übersfluthungen finden meist im Spätherbst, seltener im Sommer statt. Das Inundations-Gebiet umfaßt die ebenen Besttheile von St. Georgen, Pöndorf, Steindorf, Galein, Maceu, Groß- und Klein-Račna im Flächenmaße von einhalb Quadratmeile tiefgründigen, sehr fruchtbaren Bodens, Wiesen und Ackerland, von zumeist bewaldeten Gebirgsausläufern eingerahmt“.

Žal mi je, da ni danes tukaj gosp. grofa Blagay-a, ki bi bil gotovo potrdil, da so lansko leto hudourniki v teh krajih tudi njemu veliko škodo naredili. Voda v teh krajih naenkrat privré, požiralniki pa postanejo zmiraj manjši tako, da vodi ni moč hitro otekati. Če se pomisli, da je tukaj 6 do 7 vasi, da je tukaj vsako leto na tisoče goldinarjev škode, bi morala na vsaki način dežela, še bolj pa država v tem oziru nekaj storiti. V 10 letih je bila Račna trikrat pod vodo, druge vasi pa še večkrat. Sam prečastiti gospod svetnik pl. Fladung se je o tem prepričal, kako je v teh krajih s posejanim žitom. Za eno leto se je ondotnim ljudem tudi davek odpisal. Ljudje so že tam smodnik in kladva rabili, da so požiralnike nekoliko razširili. Inženirji so že večkrat tiste kraje pregledovali in so rekli, da bi se cela nesreča odstraniti mogla, ko bi se v ta namen 4 do 5000 gold. žrtvovalo, s katero svoto bi se namreč požiralniki še bolj razširili. Nadalje so rekli, da bi se v krajih, kjer izvirajo oni hudourniki, nekoliko bregovja naredilo.

Tedaj z ozirom na vse to, in gledé na veliko škodo, ki jo ima ondotno ljudstvo, katero bi tiste kraje moralo zapustiti, če se vsako leto taka nesreča ponovi, bi prosil, da bi se visoka vlada teh nesrečnih ljudi usmilila in kolikor mogoče hitro temu hudourniku omejila njegov tek.

Jaz prav toplo podpiram to prošnjo.

Poslanec Robič:

Kar je moj gospod predgovornik nasvetoval, tudi jaz toplo podpiram in pristavljam le še to, ako vlada tukaj v pomoč pride, tudi sama sebi koristi, ker ne bode treba kmetovalcem od leta do leta odpisovati davek od zemljišč po vodi poškodovanih. Ako vlada tukaj v pomoč pride, bodo tudi tisti stroški odpadli, kateri se plačujejo za preiskavo takih škod.

Jaz toraj tudi iz teh ozirov to prošnjo gorko priporočam.

Deželni glavar:

Želi še kdo govoriti? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.) Želi morebiti še gospod poročevalec besede?

Poročevalec dr. Poklukar:

Jaz mislim, da se bo državna podpora lahko določila, ako vlada po svojih inženirjih, katerim so znani ti kraji, dá vse okolščine natanko preiskovati. Podpora, katera se je določila za kraj Planinski, bi zadostovala tudi za te kraje.

Deželni glavar:

Tudi o tem predmetu je samo en predlog in sicer predlog upravnega odseka, kateri je slavni zbornici znan.

Tisti gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, blagovolijo naj vstati. (Obvelja — Angenommen.)

- e) Ribičev iz Krakovskega in Trnovskega predmestja v Ljubljani za podporo.
- e) Der Fischer der Krakauer und Tirnauer Vorstadt in Raibach um Unterstützung.

Poročevalec dr. Poklukar:

Ribiči iz krakovskega in trnovskega predmestja v Ljubljani prosijo za dovoljenje ene svote, s katero bi se nakupili raki iz drugih krajev v ta namen, da se vložijo nova zalega rakov v vode navedene v prošnji. Podpirajo prošnjo s tem, da je bila nekdanj živahna kupčija z izvažanjem rakov v zunanje kraje, posebno na Dunaj. Ta kupčija je popolnoma prenehala, od kar je prišla kuga na rake. Ta okolnost je pač vsem znana. Ne samo v Ljubljani, ampak tudi v Krki so vsled kuge raki poginili in dežela naša trpi vsled nje veliko veliko škodo. Toda drugo je vprašanje tukaj, kterega pa upravni odsek za zdaj ni mogel rešiti, namreč: ali je pač mogoče, da se že zdaj z dobrim uspehom vklada v omenjene vode nova zalega rakov? Tega vprašanja ni bilo mogoče dokončno rešiti.

Upravni odsek je zato sklenil pooblastiti deželni odbor, naj se po dogovoru z ribiškim društvom in kmetijsko družbo prepriča, ali je mogoče že zdaj z vspehom udov zalego rakov djati v ljubljanske vode. Ako je to mogoče, je deželni odbor pooblaščen dati podporo 50 gld. v ta namen. Znano je, da s 50 gld. se lahko dosti take zalege nakupi, ker so mali raki po nizki ceni. Gledé večje podpore v ta namen zdelo se

je upravnemu odseku, da bi se moglo z boljšim uspehom obrniti do c. kr. vlade, ki bi mogla iz dotacije ministerstva za poljedelstvo privoliti tako podporo. Gotovo se je nadjati, da bo vlada rada segla v pomoč pri teh okoliščinah. Tukaj se gre za lep dohodek cele dežele, kateri bi lahko znašal na več tisuč goldinarjev.

Upravni odsek tedaj predlaga (bere — liešt:)

Deželnemu odboru se nalaga, da se po dogovoru s kmetijsko družbo in z društvom ribiškim prepriča, ali se more že zdaj z dobrim uspehom vložiti nova zalega rakov v vode omenjene v prošnji ribičev Krakovskega in Trnovskega predmestja Ljubljanskega, — in ako je tako, se pooblasti deželni odbor za zdaj podeliti v ta namen iz deželnega zaklada podporo 50 gld.; prošnjiki pa naj se tudi opozorijo, da se gledé večje potrebne podpore v ta namen obrnejo s prošnjo do c. kr. vlade.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu zaklada prisilne delavnice za l. 1882.

Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Zwangsarbeits-hausfondes pro 1882.

Poročevalec Detela:

Slavni zbor! Na dnevnem redu je sicer le proračun zaklada prisilne delavnice za leto 1884., ali v finančnem odseku so se obravnavali tudi računski sklepi za l. 1882. Jaz bi prosil, da se danes poprej obravnava o teh računskih sklepih. (Pritrjuje se — Zustimmung.)

Finančni odsek je računski sklep za l. 1882. nespremenjenega odobril, in ker je ta računski sklep že dosti dolgo časa v rokah gg. poslancev, mislim, da mi ne bo treba posameznih točk brati, ampak le glavne točke. (Pritrjuje se — Zustimmung.)

(Potem gospod poročevalec prebere posamezne nastavke računskega sklepa iz priloge 9., ki se brez debate v 2. in 3. branji odobré — Sohin verliest Herr Berichterstatter die einzelnen Positionen des Rechnungs- abschlusses aus der Beilage Nr. 9, welche in 2. und 3. Lesung ohne Debatte angenommen werden.)

9. Poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada prisilne delavnice.

(Priloga 33.)

9. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Zwangsarbeits-hausfondes.

(Beilage 33.)

Poročevalec Detela:

V proračunu zaklada prisilne delavnice za l. 1884. v oddelku „zaklada“ ni finančni odsek ničesar spre-menil. Gledé na premembe v oddelku „potrebščine“

je finančni odsek že v poročilu potrebno navedel, in toraj predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Proračun zaklada prisilne delavnice za l. 1884. se potrди s potrebščino v znesku 57.083 gld. 50 kr. in zaklado 50.546 „ — „
tedaj s primanjkljajem 6.537 gld. 50 kr. kateri se ima poplačati iz dežel-nega zaklada.

Der Voranschlag des Zwangsarbeits-hausfondes für das Jahr 1884 wird im Gesamt-erfordernisse von 57.083 fl. 50 kr. und in der Gesamtbedeckung von 50.546 „ — „ sonach mit dem aus dem Landes-fonde zu deckenden Abgange von 6.537 fl. 50 kr. genehmiget.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

10. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o §. 10., marg. števil. 1., 2., 3., 4., 5. in o §. 11., marg. št. 3., 4., 8., 9., 10.

10. Mündlicher Bericht des Rechnungs-berichts-ausschusses über den §. 10, Marg. 1, 2, 3, 4, 5 und über den §. 11, Marg. 3, 4, 8, 9, 10.

Poročevalec Robič:

Slavni zbor! Jaz imam čast poročevati v imenu odseka za pregledovanje poročila deželnega odbora o §§. 10. in 11. Odsek je pregledal to poročilo. §. 10. zadeva uradniško osebje, katero se je tukaj nekoliko spremenilo zavolj tega, ker finančno ministerstvo ni prevzelo deželne blagajnice v svojo oskrb, kakor se je sklenilo, da bi to ministerstvo pod nekimi pogoji sprejelo. Finančno ministerstvo je namreč ostalo pri svojem zahtevanju, da ima plačati deželni zaklad 3700 gld. in tukaj se ponuja le 3100 gld. Finančna oblast tudi ni hotla prevzeti dveh deželnih uradnikov, ki sta oskrbovala blagajnico. Vsled tega treba je bilo po sklepu slavnega zbora dopolniti uradnike pri deželni blagajnici. Služba blagajničnega oficijala se je toraj oddala Ferku Omejcu; in drugi deželni uradniki pomaknili so se vsled tega naprej. Zadnja točka zadeva vpokojenje deželnega računovodje Martina Ivanetiča.

K §. 11., marg. št. 3., 4., 8., 9., 10. je tudi meni naloga poročati. K točki 8. imam omeniti, da v zadevi domače obrtnije ministerstvo do sedaj ni še poslalo obljubljenega zvedenca, da bi razmere taiste pregledal, zato se tudi ni razpisala nobena ustanova, da se pošlje v poduk kak učenc v dotično šolo na Dunaj; k točki 9. pa omenim, da se tukaj razmere niso nič spremenile od prejšnjih let, plačuje se okrajni zdravnik, babica i. t. d. še zmirom iz okrajne blagajnice, toraj je še daljni obstanek okrajnih blagajnic potreben; 10. točka zadeva pritožbo zoper terjanje pristojbinskega ekvivalenta 9553 gld. 87½ kr. od premičnega deželnega premoženja.

Zoper to odmero se je deželni odbor pritožil, ker ta davek ni opravičen, kajti dežela mora za potrebščine svojih dobrodelnih naprav nakladati k davkom priklade in zmiraj tisuče in tisuče goldinarjev v ta namen skup spravljati. Deželni odbor se je temu upiral tudi zavolj tega, ker je na Moravskem, koder so enake razmere kakor pri nas, enaki pristojbinski ekvivalent bil odbit in je bila dežela od njega oproščena vsled ukaza finančnega ministerstva že leta 1864.

Odsek je te misli, da ako bi tudi zadnja pritožba do ministerstva ne bila ugodno rešena, je treba to reč spraviti pred upravno sodišče, katero naj končno jo reši, kajti dotični znesek je velik in za deželo jako obtežljiv, in toraj naj se deželni odbor pooblasti v tej zadevi stopiti pred upravno sodišče.

K točki 3. in 4. nima odsek nič omeniti.

Odsek za letno poročilo predlaga sledeče navsote (bere — liešt):

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Poročilo deželnega odbora o njegovem delovanju §. 10., marg. št. 1., 2., 3. in 5. vzame se na znanje.

2. Poročilo deželnega odbora v zadevi okrajnih blagajnic jemlje se na znanje; deželnemu odboru se pa naroča, da c. kr. vlado za obstanek okrajnih blagajnic tudi za l. 1884. poprosi.

3. V tem, ko se dosedanje postopanje deželnega odbora v zadevi pristojbinskega ekvivalenta odmerjenega od premakljivega deželnega premoženja za določbo 1881.—1890. v znesku 9553 gld. 87½ kr. z odobravanjem na znanje jemlje, se v slučajih neugodne rešitve dotične pritožbe od c. kr. finančnega ministerstva deželni odbor pooblasti, zarad končne rešitve te deželne finance jako obtežljive zadeve s pritožbo do upravne sodišča se obrniti.

4. Poročilo deželnega odbora §. 11., marg. št. 3., 4. in 8. vzame se na znanje.

(Vsi predlogi obveljajo brez razgovora — Alle Anträge werden ohne Debatte angenommen.)

11. Ustno poročilo finančnega odseka o §§. 4. in 9., potem o §. 7., marg. št. 21., 22., 23., 24., 25., 26. letnega poročila.

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die §§. 4 und 9, dann über den §. 7, Marg. 21, 22, 23, 24, 25, 26 des Rechnungsjahrsberichtes.

Sandeshauptmann:

Über Wunsch des Herrn Berichterstatters möchte ich diesen Gegenstand behufs Einholung weiterer Informationen von der heutigen Tagesordnung absetzen.
(Wird zugestimmt.)

12. Ustna poročila finančnega odseka še o drugih peticijah:

a) Učiteljev na enorazrednicah za opravilne priklade.

12. Mündliche Berichte des Finanzausschusses über weitere Petitionen:

a) Der Lehrer an einclassigen Volksschulen um Functionszulagen.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Slavni zbor! 36 učiteljev, ki služijo na enorazrednicah, prosi slavni deželni zbor, da se jim dovolijo opravilne doklade. Po §. 41. naše šolske postave od 9. marca 1879. l. imajo na Kranjskem le ravnatelji opravilne doklade, učitelji na enorazrednicah pa jih ne dobivajo. Prosilci se sklicujejo na to, da imajo z vodstvom šol opraviti toliko, kolikor ravnatelji na večrazrednih šolah. Pravijo dalje, da s plačo 450 gld. ne morejo primerno živeti in da je med njimi le malo takih, ki imajo po 500 gld., nobenega pa ni na enorazrednih šolah, ki bi imel 600 gld. Učitelji dalje pravijo, da na večrazrednih šolah, kjer je več učiteljev, učitelji lahko vodstvu pri opravljenih pomagajo in mu pri tem delo olajšajo, učitelji pa na enorazrednicah opravljajo ves posel sami. Pri tem mora vsak učitelj v četririh razdelkih podučevati pri razdelenem pouku, pri nerazdelenem pa v treh razdelkih. Poleg tega ima vsak v zimskem času ponavljalnico po 6 ur na teden. Vsled birokratskega aparata je, kakor je znano, pri teh šolah res prav mnogo pisarije. To ogromno pisarijo mora ravnatelj ljudske enorazrednice brezplačno opravljati, k čemur se kot nehvaležni nameček tudi pisarsko delo krajnega šolskega sveta pridruži. Oni se pritožujejo, da se povsod drugod vsaka črka dobro plačuje, le ravnatelj enorazrednih ljudskih šol na Kranjskem morajo tako tlako še zmiraj delati, čeravno je že tlaka pred 35 leti popolnoma odpravljena. Pritožujejo se, da je sploh učiteljski stan jako težaven in se sklicujejo na staro rimsko prislovico: „Quem dii oderunt, paedagogum fecerunt“ in pravijo, da se ta prislovica ravno pri učiteljih na enorazrednicah najboljše resnično pokazuje. Določba §. 41. šolske postave ni niti objektivna, niti opravičena, ker pravijo, da se ne uresničuje prislovica: „Po delu ravna se plačilo“. Tedaj prosijo, visoki deželni zbor naj še v tem zasedanji §. 41. šolske novele za Kranjsko tako preuredi, da bodo tudi ravnatelji ljudskih enorazrednic na Kranjskem v prihodnje prejemale male opravilne doklade vsaj po 3 gld. na mesec, ali na leto skupni znesek 36 gld.

Jaz moram pritrditi prosilcem, da učitelji na Kranjskem res niso tako dobro in izdatno plačani, kakor v sosednjih deželah, in jaz bi želel, da bi imeli večjo plačo. Ali število enorazrednic znaša na Kranjskem 170, in če bi se na leto vsakemu učitelju le 36 gld. več dalo, da bi naš deželni fond v ta namen imel na leto čez 6000 gld. plačati. Če se pomisli, da so stroški za šolstvo že tako narastli, da imamo šolsko priklado od 17 na 18%, tedaj za 1% že več, in če pomislimo, da se ti stroški vsako leto za 10.000 gld. povikšajo, ker se zmiraj nove šole delajo in novi stroški naraščajo, deželnemu zboru pri najbolj volji

ni mogoče vstreci tej prošnji in mora prosilce tolažiti z upom na boljše čase.

Finančni odsek predlaga (bere — liešt):

Slavni deželni zbor naj sklene, da se prošnja vrne prosilcem s tem, da se ne more uslišati, dokler stroški za ljudsko šolstvo še vsako leto vsled naprave novih šol in šolskih razredov se tako znatno kakor dosle množé.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

- b) Učiteljev Postojnskega, Bistriškega in Senožeškega okraja za primerne draginske priklade.
- b) Der Volksschullehrer des Adelsberger, Feistritzer und Senofetscher Bezirkes um Theuerungsbeiträge.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Še drugo prošnjo iz učiteljskih krogov je dobil finančni odsek v pretresovanje. To prošnjo je podpisalo 14 učiteljev Postojnskega, Bistriškega in Senožeškega okraja, v kateri prosijo za primerne draginske doklade. Učitelji na Notranjskem so že 1881. l. vložili prošnjo deželnemu zboru za draginske doklade in v 8. seji 15. oktobra 1881. l. je sklenil deželni zbor, izročiti to prošnjo v presojo c. kr. deželnemu šolskemu svetu, naj bi se pri eventualni spremembi sisteme učiteljskih plač v navedenih krajih na njo oziral. Učitelji pravijo v tej novejši prošnji, da se od tistega časa niso razmere spremenile, ampak da je neobhodno potrebni živež čedalje dražji, kajti, tudi če ima kmetovalec zaznamovati povoljno letino, nima ista nobenega upliva do kupa, ker se živež pri najboljši letini na Notranjsko od drugod privaža. Živež na Notranjskem je veliko dražji kakor v Ljubljani, in ravno zavolj tega, pravijo prosilci, da imajo v njihovih okrajih železnični uradniki poleg proste vožnje po železnici tudi draginsko priklado. Južna železnica tedaj priznava, da so na Notranjskem jako slabe razmere za tiste, kateri morajo tam prebivati in si živež kupovati. Prosilci pravijo, da se pri učiteljih ni na to oziralo, ker učitelj, pravijo, dobiva enako plačilo ondí, kjer ima živež nizko ceno in pa tukaj, kjer je vse neizrečeno drago. V dokaz, kako so učiteljem na Notranjskem potrebne draginske priklade, navajajo prosilci, da je tam tudi mnogo duhovnih služeb izprazenih. Ljudstvo, katero prosi za svoj kraj duhovna, se navadno s tem zavrača: povišajte službene dohodke, pa bote dobili duhovna. Nadalje pravijo prosilci, da so učitelji navadno obdarjeni z veliko družino, da potrebujejo veliko knjig in druge dušne hrane, kar si pa s plačo 500, 600 fr. nikakor ne morejo preskrbeti.

Gotovo je tudi ta prošnja opravičena, ali do zdaj še nikjer nikomur ni dovoljena draginska priklada. Kakor sem že poprej omenil, pri vedno rastočem strošku za šole ni mogoče misliti, da bi se tej prošnji vstreglo. L. 1881. se je le to ukrenilo, kar je tudi zdaj edino mogoče ukreniti, namreč, naj

bi se ta prošnja izročila deželnemu šolskemu svetu, da bi se pri sistemiziranji učiteljskih plač na te kraje oziral in po mogočnosti učiteljske službe namesto po 400 fr. po 450 fr., 500 fr. letne plače določeval. Koliko se je deželni šolski svet dozdal na to prošnjo oziral, ni razvidno iz te prošnje. Jaz mislim, da nekoliko se je gotovo oziral in nekoliko se bode morebiti tudi v prihodnje.

Finančni odsek ne more drugzega storiti, kakor deželnemu zboru priporočiti (bere — liešt):

Slavni deželni zbor naj sklene:

Prošnja se z ozirom na deželno-zborski sklep dne 15. oktobra 1881. izroči deželnemu šolskemu svetu.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

- c) Občine Jesenice za podporo.
- c) Der Gemeinde Affling um Subvention.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Nadalje imam poročati o prošnji občine Jesenice za podporo. Na Jesenicah so kupili namreč grajščinsko poslopje od industrijalne družbe za 9800 gld., da v tem poslopju novo dvorazredno šolo napravijo. Šola je dozdal bila v jako slabih prostorih. Občina Jesenice je vsled nakupa grajščinskega poslopja prišla v velike denarne zadrege. Vsako leto mora plačati 800 gld. odkupnine, zraven tega še 5% obresti in v prvem letu za popraviljanje šol 1300 gld. izdati. Deželni odbor je k popravam dovolil 500 gld., kateri so že izplačani. Zdaj je šola popolnoma popravljena v prav primernem in lepem poslopju. Občina Jesenice prosi, da bi jej deželni zbor dovolil kako zaporedno podporo skozi več let, da bi zamogla plačati 10 letne obroke za nakupnino omenjenega gradu.

Finančni odsek, pretresovaje to prošnjo, ni mogel priti do tega nasveta, da bi se deželni zbor že za naprej zavezal vsako leto skozi več let dajati podporo, pač pa nasvetuje, da bi se Jeseniški občini za l. 1884. za nakup novega šolskega poslopja dala podpora 500 gld. Občina Jesenice bo morebiti v tem času neko posestvo, katero je že poprej za 2600 gld. kupila, zopet prodala. Tudi lepe gozde ima, iz katerih si upa za izsekane drva toliko dobiti, da bo mogla plačati letne anuitete dolžnega kapitala.

Finančni odsek predlaga (bere — liešt):

Slavni deželni zbor naj sklene:

Občini Jeseniški se dovoli za l. 1884. podpora v znesku 500 gld. iz deželnega fonda za nakup novega šolskega poslopja.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

- d) Občine Velike Poljane za podporo.
- d) Der Gemeinde Großpölland um Subvention.

Poročevalec dr. Vošnjak :

Občina Velike Poljane prosi podpore za zidanje nove šole. Priznati se mora, da je ta občina jako marljiva, kar zadeva priprave za cerkev in šolo, kajti ona ni imela lastne fare poprej, zdaj pa poroča, da je po nekem volilu in po prikladah toliko kapitala skupaj spravila, da si je postavila novi farovž in tudi novo cerkev misli zidati. V farovžu ustanovila je ta občina šolo, ktera se tam že od 1. maja 1882. leta nahaja. Zdaj pa upa občina dobiti tudi svojega duhovna in ko ga dobi, se bo farovž moral izprazniti in šola v drugi hiši nastaniti. Ta marljiva občina že zdaj misli, kako jej bo mogoče skup spraviti potrebni denar za zidanje nove šole. Občina šteje kakih 500 duš in celi davek ne presega 400 do 500 gld., za šolo bo pa treba, kakor je projektirano, kakih 2000 gld. Občina prosi podpore 1000 gld., ostali znesek, pravi, da bo sama skup spravila s prikladami na svoje direktne davke. Občina pa ni svoje prošnji priložila nobenega načrta za šolo, tudi ni dokazala, ali jej bo mogoče s prikladami na direktni davek zidati šolo. Finančni odsek ni mogel družega storiti, kakor obljubiti tej občini podporo, kadar predloži stavbeni načrt in kadar dokaže, da bo mogla plačati ostale stavbne stroške.

Finančni odsek tedaj predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene: Prošnja se izroča deželnemu odboru z ukazom, da naznani občini Velike Poljane, da dobí podporo za zidanje nove šole iz deželnega fonda, kadar predloži stavbeni načrt in dokaže, da bode plačala ostale stavbene stroške.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

e) Občina Dobljče za podporo.

e) Der Gemeinde Döblitz um Subvention.

Poročevalec dr. Vošnjak :

Iz Dobljč morajo otroci več ko uro daleč hoditi v šolo v Črnomelj. Občina Dobljče se trudi, da bi dobila svojo enorazredno šolo in že naprej skrbi, kako bi potrebni denar za to šolo skupaj spravila. Deželni šolski svet je že obravnaval o napravi nove šole v Dobljčah in tudi deželni odbor je pritrđil in je prvi pogoj za to šolo že sprejel, namreč, da se v Dobljčah enorazredna šola napravi. Občina toži, da je ubožna, da nima nobene zaloge niti dohodka; pravi, da mora v Zagreb plačati za oskrbovanje dveh otrok 766 gld., kar je za to ubožno občino res velik znesek, da ne ve, kako bo ta znesek izplačala; nadalje toži, da ima za most pri Vinici velike priklade; za leto 1882. da je sploh imela 50% občinske priklade, za tekoče leto 35% in za prihodnje leto se kaže, da bo imela za občinske potrebščine 37% in za šolo 33%, tedaj skupaj 70% priklad. Občina pravi nadalje, da jej ni mogoče več kakor 100% priklad za zidanje šole naložiti, in ako se bo to tri leta pobiralo, da bo v vseh treh letih vse to komaj znašalo 1500 do 2000 gld. Občina prosi, da bi se jej za zidanje šole dovolila podpora 2500 gld., ker sicer jej ne bo mogoče zidanja šole pričeti.

Deželni zbor vsako leto določuje neke svote za podporo za zidanje šol. V poslednjih letih je to podporo določil po 4000 gld. Od te svote bo tudi ta občina gotovo podporo dobila, kadar dokaže, da bo mogla zidati šolo in kadar bo stavbni načrt za to šolo narejen. Zdaj pa družega ni mogoče, kakor obljubiti neko podporo tej občini iz deželnega fonda v tistem času, ko bo predložila stavbeni načrt in dokazala mogočnost, da more tudi iz svojih dohodkov za zidanje šole nekoliko doprinesiti.

Finančni odsek nasvetuje (bere — liešt):

Slavni deželni zbor naj sklene: Prošnja se izroča deželnemu odboru z naročilom, da po ustanovljenji šole in priloženem stavbenem načrtu občini zagotovi, da bode dobila primerno podporo iz deželnega fonda ter o tem poroča v prihodnji sesiji deželnega zbora.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

f) Marjete Pintar za odpis normišničnih oskrbovalnih stroškov.

f) Der Margaretha Pintar um Abschreibung von Irrenhausverpflegskosten.

Poročevalec Dev :

Andrej Pintar, neki bajtar v Vinici pri Sodrašici je znorel in v civilni bolnici umrl. Stroški v bolnici za rankega Pintar-ja so se nabrali na 1387 gold. 80 kr. in to svoto zahteva zdaj deželni odbor. Sestra rankega, Marjeta Pintar ima iz njegovega posestva terjati 85 gld. 51 kr. kot dedščino svoje matere. Premoženje tedaj rankega Andreja Pintar-ja znaša po inventarnem zapisniku od 26. februarja 1876. vkupno 945 gld. v aktivih in 479 gld. 30 kr. v pasivih; tedaj ostane čiste aktivne zapuščine 474 gld. 70 kr. Iz tega premoženja bi imel ranjki Andrej Pintar za čas svojega življenja znesek 400 gld. kot odpravnino očetove dedščine Marjeti Pintar izplačati, ktera obveza izvira iz ustne pogodbe, kajti v pismih ni o tem nič omenjeno. Ona sama pravi v prošnji (bere — liešt):

„Moj oče Anton Pintar so kupili kajžo v Vinici hiš.-št. 14. za mojega brata, ki je bil še takrat pri zdravi pameti. V moji navzočnosti so mu naložili, da mi mora ob času, ko polnoletna postanem, ali pa, ako bi se omožila, znesek 400 gld. kakor odpravnino po očetu odrajtati, ker so se oče po nakupu tega zemljišča vsega svojega premoženja iznebili. Ko sem bila zmiraj na domu, nisem omenjenih 400 gld. od brata terjala, pozneje pa še manj, ko je bil brat zavoljo blaznosti v Ljubljansko bolnico oddan.

Akoravno je premoženje mojega rankega brata pasivno, vendar jaz gospodarstvo dalje vodim, ker sem jaz ob enem tudi glavna upnica.“

Ona prosi, da bi se za toliko časa izvršitev te terjatve ustavila od c. kr. finančne prokureture, dokler bo ona živela. Deželni odbor je to prošnjo odbil, in zarad tega je vnovič pri deželnem zboru v tem oziru prošnjo vložila.

Finančni odsek, prevdarjaje vse te okolnosti, predlaga, da se ta prošnja odbije, kajti vendar ostane še

čistega premoženja iz te zapuščine toliko, da bo deželni zaklad vsaj nekoliko izterjal, kar je za ranjkega Pintar-ja potrebno.

Finančni odsek tedaj predlaga, naj se prošnja Marjete Pintar za odpis blazniških oskrbovalnih stroškov za Andreja Pintar-ja odbije.

Deželni glavar:

Želi kdo besede o tem predlogu?

Poslanec Pakiž:

Slavni zbor! Kakor je razvidno iz poročila finančnega odseka in k temu priložene prošnje, ne bode mogoče pokriti blazniških stroškov, kateri so narastli po ranjkem Andreju Pintar-ju iz premoženja ranjkega, kajti vse njegovo premoženje znaša le 474 gld. 70 kr. in to je slavna c. kr. sodnija v Ribnici uradno potrdila, od teh 474 gld. 70 kr. bi imela pa ranjkega sestra Marjeta Pintar kot dedščino po svojem očetu dobiti 400 gld.; ker pa Marjeta Pintar ni bila za svojo terjatev v gruntni knjigi vknjižena in deželni odbor jo je v tem prehitel, da je pustil blazniške stroške po ranjkem Andreju Pintarju, kateri znašajo do 1400 gld. v zemljiško knjigo vpisati, in tako je prišla Marjeta Pintar ob vso svojo dedščino.

Ker je Marjeta Pintar edina naslednica po ranjkem Andreju Pintar-ju in ki je že v 52. letu starosti, zmiraj bolehnata in hudo ali jako blaznosti vdana, in ki nima zdaj nič svojega premoženja, bi se predrznil staviti sledeči predlog:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Marjeti Pintar se pusti do njene smrti vžitek premoženja ranjkega Andreja Pintar-ja, in še le po smrti Marjete Pintar naj deželni odbor to izterjatev izvrši.

Ako se bode izterjatev prej izvršila, bode to gotovo slabe nasledke imelo in sicer precej zdaj, ker Marjeto Pintar bode treba precej na občinske stroške izdržavati in temu nasledek bode še drugi in sicer veliko večji, da bode deželna imela še druge večje stroške in sicer zato, ker meni je prav dobro znana vsa rodbina ranjkega, namreč da so bili njega oče in mati in sestre blaznosti podvrženi.

Poslanec dr. Zarnik:

Jaz bi tudi jako toplo priporočal predlog gosp. poslanca Pakiža. Meni je tudi dobro znana ta žena in kakor jo poznam, mislim, ako bi deželni zbor njeno prošnjo popolnoma odbil in bi se njeno posestvo vsled tega prodalo, utegnila bi ta žena zblazneti. In kaj bi bil nasledek tega? Nasledek bi bil ta, da bi deželna za njo morala plačevati blaznične stroške. Čuli smo, da je cela obitelj te žene podvržena temu zelu in da je njeni brat umrl v blaznici. Deželna je za percentualne pristojbine zavarovana, če bi se pa naenkrat to izterjalo, je sirota popolnoma uničena. Deželna bi lahko v tem oziru počakala, brat te reve je bil dolgo časa v blaznici zaprt. Žena je že okoli 60 let stara (glasovi: 45, ne 60 — Stimmen: 45 und nicht 60); jaz sem mislil, da je že 60 let stara, ko sem jo videl;

no, če je tudi 45 let stara, dolgo časa ne bo živela. Deželna ne bo nič zgubila, če za ta dolg počaka in bi tudi neko človeško dolžnost storila, neko dobroto izkazala, ako prošnjo te reve usliši.

Zarad tega podpiram predlog gosp. Pakiža.

Poročevalec Dev:

Jaz predlagam, da se ta prošnja še enkrat vrne finančnemu odseku, kteremu niso bile vse te okolnosti znane.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Zarnik, ali stavite kateri predlog?

Poslanec dr. Zarnik:

Prosim, moj predlog gre na to, da se deželni odbor pooblasti, da ukrene to, kar je gosp. Pakiž predlagal. Nepotrebno se mi pa zdi, da bi se finančnemu odseku, ki ima že tako dosti posla, ta reč še enkrat v pretres dajala.

Poslanec Pakiž:

Jaz se zlagam s predlogom gospoda poslanca dr. Zarnika.

Deželni glavar:

Imamo toraj dva predloga, predlog finančnega odseka in gosp. Pakiža oziroma gosp. dr. Zarnika.

Prosim gosp. zapisnikarja, oba predloga prebrati. (Zapisnikar bere — Der Schriftführer liest):

„Prošnja Marjete Pintar za odpis blazniških oskrbovalnih stroškov po Andreju Pintarju se ne usliši“, — to je predlog finančnega odseka; gospod Pakiž pa nasvetuje: „Deželni odbor se pooblaščuje, naj bi se bolnični stroški za ranjkim Andrejem Pintarjem od Marjete Pintar za čas njenega življenja ne izterjevali“.

Poslanec Murnik:

Jaz mislim, da je tukaj tudi samostalni predlog gospoda poročevalca, da se ta reč še enkrat izroči finančnemu odseku v pretres. Meni se zdi ta predlog jako vtemeljen in jaz bi zanj glasoval.

Abgeordneter Dr. v. Schrey:

Ich erlaube mir zu fragen, ob der erste Antrag des Finanzausschusses zurückgezogen wurde. Der Berichterstatter ist jedenfalls nicht in der Lage, denselben im Namen des Finanzausschusses zurückzuziehen; wenn er jedoch einen eigenen Antrag gestellt hat, so hätten wir dann vor uns drei Anträge.

Poslanec Murnik:

V prvi vrsti pride na glasovanje po mojih mislih predlog gospoda poročevalca kot predlog njegove osebe, naj se ta prošnja zopet izroči finančnemu odseku. Jaz mislim, da poročevalec popolnoma lahko stavi predlog za svojo osebo.

Landeshauptmann:

Herr Berichterstatter haben nicht im Namen des Finanzausschusses den letzten Antrag gestellt?

Poročevalec Dev:

In meinem Namen.

Deželni glavar:

Tedaj bomo glasovali najpoprej o osebnem predlogu gospoda poročevalca, ki gre na to, da se ta reč še enkrat oddá finančnemu odseku v pretres.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom gospoda poslanca Dev-a, naj blagovolijo vstati.

(Obvelja — Angenommen.)

Predlog gospoda poslanca Dev-a je obveljal. Odpade tedaj glasovanje o drugih predlogih.

Pridemo k zadnji točki dnevnega reda.

g) Učitelja M. Ranta, da bi se na Slapski šoli nadaljevalo podučevanje ljudskih učiteljev.

g) Des Lehrers M. Rant um Belassung des landwirthschaftlichen Curfes für Lehrer an der Slaper Schule.

Poročevalec Dev:

Gospod učitelj ljudske šole na Premu M. Rant je vložil prošnjo: 1. da se za starejše aktivne učitelje, kateri imajo za to veselje in potrebne zmožnosti, na deželnej vino- in sadjerejskej šoli med velikimi počitnicami praktično-teoretični kmetijski tečaj še naprej nadaljuje, da tako vsi na vrsto pridejo.

Tej prošnji je že zadovoljeno, kakor se vidi iz priloge 11., stran 23. „potrebščina“, kjer je slavni deželni zbor 400 gld. v to svrho dovolil. Prošnja je tedaj rešena in prosim, da se to na znanje vzame.

Druga točka prošnje gospoda Ranta zahteva, da se za dečke od 14. do 16. leta starosti nadaljevalna kmetijska izobraževališča v vse ljudske šole po deželi postavno čem preje vpeljejo. Tudi ta stvar je že rešena v §. 3. letnega poročila, marg. št. 12., kjer stoji sledeče (bere — šteš):

„C. kr. kmetijska družba je predložila deželnemu odboru zapisnik seje centralnega odbora dne 25. avgusta 1882., v kateri se je obravnavalo o nadaljevalnem kmetiskem poduku na ljudskih šolah. Centralni odbor se je izrekel proti vpeljavi obligatnega poduka o kmetijstvu na ljudskih šolah, koristen pa bi bil neobligaten poduk za učence, ki so vsaj že v 3. ali 4. razredu, v onih strokah kmetijstva, ki so za dotične okraje najbolj imenitne. Tudi je želeli, da se napravijo nadaljevalne kmetijske šole na primernih krajih. Deželni odbor je nasvete kmetijske družbe predložil deželnemu šolskemu svetu, da se nanje ozira pri razdelitvi deželne podpore 1500 gld., kateri so namenjeni pospeševanju

kmetijskega poduka. Deželni šolski svèt je vsled tega ukazal okrajnim šolskim svetom, da naj skrbé za ustanovo kmetijskih nadaljevalnih šol in naj naznanijo tiste šolske okraje, kjer so za gospodarski poduk sposobni učitelji, da se tam vpelje nadaljevalni poduk o kmetijstvu. Neobligatno se podučuje o kmetijstvu in zlasti o sadjereji na 13 tri- in štirirazrednih šolah“.

Skrb bode tedaj deželnega šolskega sveta, da se bo možka in ženska mladina v gospodarstvu, dotično v gospodinstvu podučevala.

Ta stvar je toraj že rešena in finančni odsek predlaga, da se to vzame na znanje.

(Obvelja brez razgovora — Wird ohne Debatte angenommen.)

Landeshauptmann:

Ich möchte mir erlauben, auf eine Vorlage, die Beilage 30 zurückzugreifen, nämlich auf den 4. Gegenstand der heutigen Tagesordnung.

Es wurde nämlich der Vorschlag des Grundentlastungsfondes pro 1884 in erster und zweiter Lesung genehmigt. Ich möchte mit Zustimmung des hohen Hauses jetzt noch die dritte Lesung vornehmen, damit dieser Gegenstand heute seine vollständige Erledigung findet. — Ich ersuche jene Herren, welche den Vorschlag des Grundentlastungsfondes pro 1884 in dritter Lesung genehmigen, sich zu erheben. (Predmet obvelja v tretjem branju — Der Gegenstand angenommen in dritter Lesung.)

Eine vom Herrn Abgeordneten Pfeifer überreichte Petition ist eingelangt, nämlich die des Lehrers Alois Malensek um Erhöhung seiner Gnadengabe. (Oddá se finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Pfeifer je prosil 8 dnevni odpust, ktereга sem dovolil. Prosim, da slavni zbor to na znanje vzame. (Pritrjuje se — Zustimmung.)

(Dnevni red: Glej prihodnjo sejo — Tagesordnung: Siehe nächste Sitzung.)

Gospodarski odsek zboruje danes ob 1/4 poludne.

Poslanec dr. Poklukar:

Prosim besede! Jaz bi prosil izvedence za vprašanje gledé ceste od Rakeka proti Ložu in sicer gg. dr. Dolenca, Rudeža in Lavrenčiča, da se kot strokovnjaki potrudijo v sejo gospodarskega odseka.

Deželni glavar:

Finančni odsek se snide jutri ob 9. uri predpoludne.

Prihodnjo sejo odločim na četrtek 11. t. m.

Sklepam sejo.

Seja se konča ob 22. minuti čez 2. uro. — Schluß der Sitzung 2 Uhr 22 Minuten.